

कृषि ज्ञान केन्द्र सिन्धुलीको
तथ्याङ्क पुस्तिका

कृषि ज्ञान केन्द्र सिन्धुलीको

तथ्याङ्क पुस्तिका

प्रदेश सरकार

बागमती प्रदेश

भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय

कृषि विकास निर्देशनालय

कृषि ज्ञान केन्द्र, सिन्धुली

नेपाल

तथ्याङ्क पुस्तिका

प्रकाशकः

प्रदेश सरकार

बागमती प्रदेश

भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय

कृषि विकास निर्देशनालय

कृषि ज्ञान केन्द्र, सिन्धुली

नेपाल

फोन नं ०४७५२०९६६, ०४७५२९०४

ईमेल: akcsindhuli@gmail.com

© कृषि ज्ञान केन्द्र, सिन्धुली, नेपाल

प्रकाशन वर्ष: २०७८, जेष्ठ

दुई शब्द

कृषि ज्ञान केन्द्र, सिन्धुलीले विगत वर्षदेखि नै नियमित रूपमा जिल्लाका कृषि सम्बन्धि तथ्याङ्कहरूलाई समेटी “कृषि ज्ञान केन्द्र, सिन्धुलीको तथ्याङ्क पुस्तिका” प्रकाशन गर्दै आएको छ। यस पुस्तकले जिल्लाको कृषि अवस्था र क्षमताको परिदृश्य निर्माण गर्दछ। जिल्लामा कृषि सम्बन्धि गतिविधि सञ्चालन गर्दै आएका/गर्न खोज्ने हरेक सरोकारवालाहरूलाई कृषि तथ्याङ्क सम्बन्धि तथ्याङ्किय आवश्यकता परिपुर्ती गर्न सहयोग गर्नेछ।

समृद्धि, आर्थिक समानता, सामाजिक न्याय सुनिश्चित गर्न नेपालमा समानुपातिक समावेशी र सहभागीमूलक सिद्धान्तका आधारमा समतामूलक समाजको निर्माण गर्ने संकल्प गरी संविधान सभाबाट नेपालको संविधान २०७२ पारित गरी जारी भएको छ। सोहि संविधानको मर्म र सिद्धान्तलाई कार्यान्वयन गर्न देश संघियतामा प्रवेश गरी आत्मसाथ भैसकेको छ।

देश संघियतामा गईसकेपछि हाल तीन तहको सरकार छन्। सोहि अनुरूप तीनै तहका सरकारलाई साझा र एकल अधिकारका क्षेत्रहरू बाँडफाँड गरिएको छ। जस अनुसार संघ सरकारको अधिकार क्षेत्र भित्र कृषि संग सरोकार राख्ने अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि सम्झौता, केन्द्रीय तथ्यांक व्यवस्थापन, केन्द्रीय स्तरको आयोजना र परियोजना, अन्तर्राष्ट्रिय व्यापार र क्वारेन्टाइन, विमा नीति र भू-उपयोग नीति पर्दछन। प्रदेशको अधिकार क्षेत्र भित्र प्रदेश तथ्यांक, प्रदेश भित्रको व्यापार, भुमि व्यवस्थापन र कृषि तथा पशुपन्छी विकास पर्दछन। त्यसै गरी स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्र भित्र सहकारी, स्थानीय तथ्यांक, स्थानीय बजार व्यवस्थापन, स्थानीय स्तरका विकास आयोजना तथा परियोजना, कृषि सडक, सिंचाई, कृषि तथा पशुपालन, कृषि उत्पादन व्यवस्थान, पशु स्वास्थ्य र कृषि प्रसारको संचालन, व्यवस्थान र नियन्त्रण पर्दछन।

नेपाल कृषि प्रधान देश हो र कृषि क्षेत्रको विकास विना देशको संवृद्धि हुने कल्पना समेत गर्न सकिन्न। तर कृषिको विकास र सम्वर्धन कुनै एक तहको सरकारको एकल जिम्मेवारी नभई सबै तहका सरकारहरूको नीतिगत सहकार्य र एकीकृत योजनाका आधारमा मात्र गर्न सकिन्छ। संवैधानिक व्यवस्थाको मर्म भावना अनुरूप तीनै तह बीच सहयोग, सहकार्य, समन्वय र सहअस्तित्व आत्मसाथ गर्दै कृषिको समष्टिगत विकासको मूल प्रवाहमा सहयात्रा गर्नु आजको प्रमुख आवश्यकता हो।

अन्त्यमा, तथ्याङ्क पुस्तिका तयारीमा सक्रियताका साथ योगदान दिनु हुने यस कार्यालयका वागवानी विकास अधिकृत श्री श्रीकृष्ण अधिकारीलाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु र साथ साथै सहयोग पुऱ्याउनु हुने अन्य सबै सहयोगी साथीहरूलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

२०७८, बैशाख

भरत प्रसाद बिडारी

प्रमूख (अधिकृतस्तर दशौं)

Contents

खण्ड १	1
सिन्धुली जिल्लाको संक्षिप्त जानकारी.....	1
१.१ जिल्लाको परिचय:.....	1
१.२ भौगोलिक अवस्थिति	1
१.३ हावापानी.....	2
१.४ सिन्धुली जिल्लाको नगरपालिका तथा गाउँपालिका सम्बन्धी क्षेत्रफल तथा जनसंख्या विवरण.....	3
१.५ सिन्धुली जिल्लाको स्थानिय तहका संपर्क विवरण:	8
१.६ सिन्धुली जिल्लाका नदीनाला तथा तालतलैयाहरु.....	10
१.७ सिन्धुली जिल्लाका प्रमुख धार्मिक तथा पर्यटकीय क्षेत्रहरु	10
१.८ सिन्धुली जिल्लामा यातायातको स्थिति	10
१.९ सिन्धुली जिल्लाको प्रशासनिक विभाजन	10
१.१० सिन्धुली जिल्लाको राजनैतिक विभाजन	14
खण्ड २	16
कृषि ज्ञान केन्द्रको संक्षिप्त जानकारी	16
२.१ परिचय	16
२.२ कार्यान्वयन पद्धति.....	17
२.३ कृषि ज्ञान केन्द्र सिन्धुलीको सांगठनिक स्वरूप.....	18
२.४ कृषि ज्ञान केन्द्र सिन्धुलीमा आ.व.२०७७।७८ मा कार्यरत स्थायी कर्मचारीहरुको नामावली.....	19
खण्ड ३	21
सिन्धुली जिल्लाको कृषि तथ्याङ्क.....	21
३.१ मुख्य खाद्यन्नबालीको उत्पादन र ओगटेको क्षेत्रफल.....	21
३.२ मसलाबालीको उत्पादन र ओगटेको क्षेत्रफल.....	28
३.३ दलहनबालीको उत्पादन र ओगटेको क्षेत्रफल	29
३.४ फलफूलबालीको उत्पादन र ओगटेको क्षेत्रफल.....	30
३.५ तेलहनबालीको उत्पादन र ओगटेको क्षेत्रफल.....	32
३.६ तरकारीबालीको उत्पादन र ओगटेको क्षेत्रफल.....	32
३.७ तुलनात्मक प्रमुख बालीहरुले ढाकेको क्षेत्रफल तथा उत्पादन.....	37
३.८ रासायनिक मल खपतको विवरण.....	39
३.९ बाली सघनताको स्थिती	41

३.१० बाली सघनता (सिंचित, असिंचित) को स्थिती.....	41
३.१२ आ.व. २०७६/७७ मा सिन्धुली जिल्लामा खपत भएका विषादीहरूको समष्टीगत विवरण	53
३.१३ विषादिका वर्गिकरण:.....	56

खण्ड १

सिन्धुली जिल्लाको संक्षिप्त जानकारी

१.१ जिल्लाको परिचय:

सिन्धुली जिल्ला बागमती प्रदेशको १३ जिल्ला मध्ये एक हो । कुल क्षेत्रफल २४९१ वर्ग कि.मी. रहेको सिन्धुली जिल्ला विश्व मानचित्रमा २६° ५५' देखि २७° २२' उत्तरी अक्षांश र ८५° १५' देखि ८६° २५' पूर्वी देशान्तरमा अवस्थित छ । नेपालको सबैभन्दा धेरै दश जिल्लाहरूसँग सिमाना जोडिएको सिन्धुली जिल्ला भित्री मधेशको समथर उर्वराभूमिदेखि अति कोमल तथा संवेदनशील शिवालिक पर्वत हुँदै उच्च महाभारत श्रृंखलासम्म फैलिएको छ । यस जिल्लाको करिब दुई तिहाई भू-भाग चुरे र भित्री मधेशमा फैलिएको छ भने बाँकी महाभारत क्षेत्रमा पर्दछ । सिन्धुली जिल्लाका छिमेकी जिल्लाहरू पूर्वमा उदयपुर र सिरहा, पश्चिममा रौतहट, मकवानपुर र काभ्रेपलान्चोक, उत्तरमा रामेछाप र ओखलढुङ्गा अनि दक्षिणमा सर्लाही, महोत्तरी र धनुषा पर्दछन् । सिन्धुली जिल्लाको उचाई समुद्री सतहबाट १६८ मिटर देखि २७९७ मिटर सम्म रहेको छ ।

सिन्धुली जिल्लाको नामाकरणमा विभिन्न प्रसंगहरू जोडिएका छन् । जसमध्ये मुख्यरूपमा यस क्षेत्रमा परापूर्व कालमा सिन्धुल नाम गरेका राजाले तपस्या गर्न आई यहाँ सिद्ध भएकोले यिनै राजाको नामबाट अपभ्रंश भई यस जिल्लाको नाम सिन्धुली रहन गएको हो भन्ने जनश्रुति पाईन्छ । सिन्धुली जिल्लाको सदरमुकामबाट करिब ११ कि.मी. को दूरीमा रहेको सिद्धबाबा मन्दिरको नामबाट सिन्धुली सदरमुकामको वरपरका क्षेत्रलाई सिद्धस्थली पनि भनेर पुकारिन्छ । सिद्धस्थली भन्ने शब्द नै पछि अपभ्रंस भई सिन्धुली भएको हो भन्ने पनि भनाई छ ।

१.२ भौगोलिक अवस्थिति

भू बनोट तथा उचाइको भिन्नताले गर्दा हावापानी र प्राकृतिक वनस्पतिमा पनि भिन्नता पाइने यो जिल्ला मनसुनी हावापानीले प्रभावित रहेको छ । यो जिल्ला भौगोलिक बनावट अनुसार निम्न तीन भागमा विभाजित भएको छ ।

क. चुरे

यो भाग मुख्यतः दक्षिणतिर परेकोले पश्चिम मकवानपुर देखि पूर्व उदयपुर सम्म फैलिएको छ । यस भागमा कैयौं थुम्की उठेको हुँदा समुद्रको सतह देखि यसको उचाई ६५८ मिटर देखि ८५८ मिटर सम्म छ । यसको बीचमा समतल भूभाग भएको हुँदा धान, गहुँ, मकै, तोरी, दाल बाली आदिको खेती गरीन्छ । यस भागमा खास गरेर पतझड किसिममा वनस्पतिहरू पाइन्छ ।

ख. भित्री मधेश

यो भाग कमला खोंचको कमला नदी, मरीण खोला र चदाहा खोलाको आसपासमा पर्दछ । समुद्र सतह देखि यसको उचाई ३०५ मिटर देखि ३६६ मिटर सम्म छ । यस क्षेत्रमा पनि कतै हाचो र कतै अग्लो भाग भएको हुंदा हिउँदमा निकै जाडो र गर्मीमा निकै गर्मी हुन्छ । यस भागमा चुरे र महाभारतबाट आएको मलिलो माटो थुप्रिएको हुंदा कृषि उत्पादनको दृष्टिकोणले निकै नै राम्रो भेग हो । यस जिल्लाको खाद्यान्न तथा नगदेवालीको उत्पादनमा प्रमुखता हासिल गरेकोले उक्त उत्पादनको महत्वपूर्ण क्षेत्र मानिएको छ । वनस्पतिका हिसाबले सदाबहार र पतझड दुवै किसिमका वनस्पतिहरू पाइन्छ ।

ग. पहाडी भेग

जिल्लाको सबभन्दा अग्लो यो भेग महाभारत श्रृंखलाको रूपमा यस जिल्लाको उत्तरी भागमा पर्दछ । समुद्रको सतहबाट यसको उचाई १२२० मिटर देखि २७८५ मिटर सम्म भएको हुंदा सुन्तलाजात फलफूलको साथै हिउँदै फलफूल स्याउ, नास्पाती, आरु, आरुबखडा आदिको लागि मुख्य क्षेत्रको रूपमा रहेको छ । यस अतिरिक्त सुनकोसी नदीको दक्षिण किनारामा महाभारत श्रृंखलाबाट बग्ने नदीहरूले बगाएर ल्याएको माटोले खुर्कोट, रातामाटा झांगाझोली, घुमाउने, चैनपुर, ग्वालटारलाई कृषि उपज उत्पादनमा निकै सघाउ पुऱ्याएको छ ।

१.३ हावापानी

यस जिल्लामा मौसमी जलवायु रहन्छ तापनि हावापानीको वास्तविक अवस्था यहाँको धरातलको उचाईमा निर्भर गर्दछ । ग्रीष्ममा भित्री मधेश खण्डको प्रशस्त गर्मी हुन्छ भने यहाँको महाभारत खण्डमा सामान्य गर्मी हुन्छ । अतः समुद्र सतहबाट हुने उचाईको भिन्नता अनुसार यहाँका विभिन्न स्थानमा बेगला बेगलै हावापानीको प्रधानता रहेको हुन्छ । यसले जिल्ला भरीको लागि एउटै जलवायु तथा तापक्रमलाई सामान्यकरण गर्न सकिदैन ।

यस जिल्लाको महाभारत पर्वत खण्डमा २,१३३ मिटर (७००० फिट) भन्दा उच्च केही भागमा मात्र ठण्डा शीतोष्ण हावापानी पाइन्छ । यो भाग सम्पूर्ण जिल्लाको अनुपातमा नगन्य अंश भएकोले यसलाई छोडेर जलवायुको आधारमा यो जिल्लालाई प्रमुख तीन भागमा विभाजन गर्न सकिन्छ ।

क. समशीतोष्ण हावापानी

यो हावापानी जिल्लाको अधिकांश भागमा अर्थात् १,२१९ मिटर (४००० फिट) देखि २,१३३ मिटर (७००० फिट) को मध्य भागमा पाइन्छ । यसै हावापानी रहने भू-भागमा जिल्लाको बढी जनआवादी रहेको छ । यहाँ हिउँदमा केही जाडो भए तापनि अन्य मौसममा न्यानो रहन्छ । यस भेगको जलवायु भित्री मधेसको तुलनामा धेरै स्वस्थकर मानिन्छ ।

ख. अर्धउष्ण हावापानी

यो हावापानी जिल्लाको दक्षिण खण्ड चुरे डांडा श्रृंखलाको ६१० मिटर (२००० फिट) देखि १,२२० मिटर (४००० फिट) को बीच भागमा पाइन्छ । यहाँ ग्रीष्ममा प्रशस्त गर्मी र जाडो महिनामा निकै जाडो हुन्छ । यस खण्डको जमिन खेतीको दृष्टिकोणबाट उति राम्रो नभएकोले कमै जनआवादी भएको छ ।

ग. उष्ण हावापानी

यो हावापानी जिल्लाको मध्य भाग अर्थात भित्री मधेसको ६१० मिटर (२,००० फिट) भन्दा होचो भागमा पाइन्छ । महाभारत पर्वत तथा चुरे डांडाद्वारा परिवेष्टित यो भित्री मधेसमा पहिले औलोको प्रकोप निकै थियो । विगत दुई दशक देखि औलो रोगको निकै रोकथाम भएकोले यहाँको हावापानी स्वास्थ्यकर नभए तापनि जमिन उर्वरा भएकोले यहाँ जनआवादी बढ्दै गएको छ ।

१.४ सिन्धुली जिल्लाको नगरपालिका तथा गाउँपालिका सम्बन्धी क्षेत्रफल तथा जनसंख्या विवरण

१.४.१ सिन्धुली जिल्लाको क्षेत्रफल सम्बन्धि विवरण

क्र.सं.	स्थानीय तह	साविकका गा.वि.स./न.पा.	कृषि क्षेत्र — हे.)	वन क्षेत्र —हे.)	जम्मा क्षेत्रफल — हे.)
१	कमलामाई नगरपालिका	डाढीगुराँसे	१०१८	४०००	५०१८
		रानीवास	८९५	३२५०	४१४५
		जलकन्या	८१४	१६००	२४१४
		कमलामाई.न.पा.	३५३६	१११९८	१४७३४
		भद्रकाली	८३२	२८८६	३७१८
		रानीचुरी	१४७७	३३००	४७७७
२	दुधौली नगरपालिका	अरुणठाकुर	८७७	३२०८	४०८५
		ककुरठाकुर	८७०	३६००	४४७०
		दुधौली न.पा	३०६५	१३३७०	१६४३५
		जिनाखु	८२७	३४००	४२२७
		सिर्थौली	१३४०	२००५	३३४५
		हर्षाही	९१२	१६०४	२५१६
		हत्पते	१२७६	३०७९	४३५५
		निपाने	६३८	२७४३	३३८१
३	सुनकोशी गाउँपालिका	दुम्जा	१०९३	२८८७	३९८०

		झागाझोली रातमाटा	१०९०	१२००	२२९०
		पुरानो झागाझोली	८७४	२४०६	३२८०
		मझुवा	५८१	५००	१०८१
		सितलपाटी	७११	३६०९	४३२०
४	घ्याङ्गलेख गाउँपालिका	शान्तेश्वरी	४२८	८१५	१२४३
		नेत्रकाली	५१८	९००	१४१८
		तामाजोर	३८२	८००	११८२
		अमले	५३७	८००	१३३७
		वस्तिपुर	६९०	३०००	३६९०
५	फिक्कल गाउँपालिका	खाङ्गसाङ्ग	८६२	३४००	४२६२
		स्वल्पाठाना	४२९	३२००	३६२९
		रत्नावती	४४९	३४००	३८४९
		माहादेवडाँडा	८६०	३१९०	४०५०
		पोखरी	३८७	८०२	११८९
		खोलागाउँ	७५२	२७००	३४५२
६	तिनपाटन गाउँपालिका	वाहुनतिल्पुङ्ग	८१८	११२२	१९४०
		तोश्रामखोला	३४१	१६०४	१९४५
		लाम्पानटार	८९६	२००५	२९०१
		आम्बोटे	३१९	२४००	२७१९
		वालाजोर	९०६	२४२२	३३२८
		भिमस्थान	९१६	२०००	२९१६
		वेलघारी	८६३	२७००	३५६३
		जरायोटार	१२४०	२५८३	३८२३
७	मरिण गाउँपालिका	कपिलाकोट	१२२२	५६४३	६८६५
		कल्पबृक्ष	१२२४	५५००	६७२४
		महादेवस्थान	१२६२	४३०८	५५७०
८	हरिहरपुरगढी गाउँपालिका	हरिहरपुर गढी	७७०	२०३९	२८०९
		पिपलमाढी	११४६	१८२३	२९६९

		महेन्द्रझ्याडि	९८६	३३००	४२८६
		क्यानेश्वर	९८३	६०००	६९८३
९	गोलन्जोर गाउँपालिका	भुवनेश्वरी	७९६	२८००	३५९६
		तिनकन्या	७६७	३२००	३९६७
		वितिजोर	६८८	२०८५	२७७३
		डुडभन्ज्याङ्ग	८३४	२२४६	३०८०
		भिमेश्वर	७२२	१११८	१८४०
		रतनचुरा	४८८	२९०३	३३९१
		वाशेश्वर	७४४	२४००	३१४४

स्रोत: जिल्ला पाश्र्वचित्र (जि.वि.स., सिन्धुली)

१.४.२ २०६८ सालको जनगणना अनुसार जिल्लाको जनसंख्या विवरण

क्र.स	स्थानीय तह	साविकका गा.वि.स./न.पा. को नाम	घरधुरी सं.	पुरुष	महिला	जम्मा जनसंख्या
१	कमलामाई नगरपालिका	डाडीगुरासे	९७३	२२६२	२५४२	४८०४
		रानीचुरी	१६८५	४१८९	४६९२	८८८१
		जलकन्या	३९५	८२२	९८४	१८०६
		क.न.पा.	९३०४	१८७८ ८	२०६२ ५	३९४१ ३
		रानीवास	१११०	२३२७	२७४०	५०६७
		भद्रकाली	८४८	२०७४	२३४१	४४१५
२	दुधौली नगरपालिका	दुधौली न.पा.	५२३९	११८० ४	१३१४ ०	२४९४ ४
		अरुणठाकुर	१०१०	२७४२	३०२४	५७६६
		ककुरठाकुर	९९५	२६६६	२८२१	५४८७
		हर्षाही	९७३	२१७०	२५२३	४६९३

		सिथौली	१६७३	३५६८	४०५०	७६१८
		जिनाखु	९४९	२६२१	२६४९	५२७०
		हतपते	१६२३	३८३१	४२७५	८१०६
		निपाने	७०२	१६०२	१८१६	३४१८
३	सुनकोशी गाउँपालिका	कुसेश्वर दुम्जा	१०१०	२३६६	२६०७	४९७३
		झागाझोली रातामाटा	११९४	२५०६	२८३१	५३३७
		पुरानो झागाझोली	१०१५	२१६१	२५४६	४७०७
		सितलपाटी	८१२	१८६५	२१९३	४०५८
		मझुवा	५२६	१०९०	१३०८	२३९८
४	घ्याङ्गलेख गाउँपालिका	अमले	४१५	१०४७	१२१४	२२६१
		वस्तीपुर	५४५	१३६६	१६६३	३०२९
		सान्तेश्वरी	४९३	१३४४	१३८१	२७२५
		नेत्रकाली	६०६	१६१२	१७८८	३४००
		तामाजोर	४४५	११०२	१२४४	२३४६
५	फिक्कल गाउँपालिका	सुनाम पोखरी	४५२	११९४	१२९५	२४८९
		खोलागाँउ	५२८	१३५२	१४७७	२८२९
		सोल्पाठाना	३९५	१०७९	१११६	२१९५
		खाङ्गसांग	५१०	१३६२	१४६९	२८३१
		महादेवडाँडा	६५७	१८८०	१९९९	३८७९
		रतनावती	४९३	१२७६	१४६९	२७४५
६	तिनपाटन गाउँपालिका	आम्बोटे	७७१	२००८	२०६६	४०७४

		लाम्पान्टार	११५१	२८०७	३१३५	५९४२
		वाहुनतिलपुङ्ग	५५९	१५३३	१५८३	३११६
		वेलघारी	७४९	१८९८	१९४८	३८४६
		भिमस्थान	११६०	२७१०	३०७०	५७८०
		वालाजोर	७३४	२०६२	२२९६	४३५८
		तोश्रामखोला	३३०	९४४	१०३५	१९७९
		जरायोटार	१४२५	३४१४	३८९६	७३१०
७	मरिण गाउँपालिका	कल्पवृक्ष	१५९४	४४८३	४८८७	९३७०
		कपिलाकोट	१९६९	५५८९	५८९६	११४८ ५
		महादेवस्थान	१३०९	३२१०	३७५७	६९६७
८	हरिहरपुरगढि गाउँपालिका	हरिहरपुरगढी	७०८	२२५३	२४९१	४७४४
		पिपलमाढी	१२९९	३६६८	३९३६	७६०४
		महेन्द्रझाडी	९६२	२८७२	३१४३	६०१५
		क्यानेश्वर	१६१७	४४८२	४८८२	९३६४
९	गोलन्जोर गाउँपालिका	डुडभंज्याङ्ग	५२९	१४०५	१४५५	२८६०
		वितिजोर	३४९	९६५	९७७	१९४२
		तिनकन्या	८०५	१९८८	२१८१	४१६९
		भुवनेश्वरी	३७१	९९९	१०४०	२०३९
		वाशेश्वरी	६२०	१५५७	१६४३	३२००
		भिमेश्वर	४५९	११४९	११४९	२२९८
		रतनचुरा	५४८	१३३७	१४८४	२८२१

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना अनुसार

१.५ सिन्धुली जिल्लाको स्थानिय तहका संपर्क विवरण:

क्र.स.	स्थानिय तहका नाम	फोन/सम्पर्क नं	ईमेल	वेभसाईट
१	कमलामाई नगरपालिका	फोन: +०४७-५२०२४५, ५२०२५१, ५२०६०८ फ्याक्स: +०४७-५२०२४०, ०४७-५२११८४	kalamaimun.sindhuli@gmail.com	http://www.kalamaimun.gov.np/
२	दुधौली नगरपालिका	फोन नं: ०४७-४१२०४५, ०४७-४१२०५१, ०४७-४१२०५२	dudhaulinp@gmail.com	http://www.dudhaulimun.gov.np/
३	तिनपाटन गाँउपालिका	फोन ९८५४०४२२२०	tinpatanmun@gmail.com	http://www.tinpatanmun.gov.np/
४	फिक्कल गाँउपालिका	फोन नं. ०४७ ६९२०२६	ito.phikkalmun@gmail.com	http://www.phikkalmun.gov.np/
५	मरिण गाँउपालिका	फोन नं. ९८४४०८०१७७	info@marinmun.gov.np maringapa.sindhuli@gmail.com ito.marinmun@gmail.com	http://www.marinmun.gov.np/

६	हरिहरपुरगढि गाँउपालिका	फोन: ०४७-६९२०४०	hariharpurgadhi@gmail.com info@hariharpurgadhimun.gov.np	http://hariharpurgadhimun.gov.np
७	घ्याङ्लेख गाँउपालिका	फोन: ९८४११६४६६५	info@ghyanglekhmun.gov.np ito.ghyanglekhmun@gmail.com	http://www.ghyanglekhmun.gov.np/
८	सुनकोशी गाँउपालिका	फोन नं. :- ०१-६९२४११८	info@sunkoshimunsindhuli.gov.np ito.sunkoshimunsindhuli@gmail.com	http://www.sunkoshimunsindhuli.gov.np/
९	गोलोन्जोर गाँउपालिका	फोन: ०४७-६९२०२५, ०४७-६९१९३२	info@golanjormun.gov.np golanjor.rm7@gmail.com	www.golanjormun.gov.np

१.६ सिन्धुली जिल्लाका नदीनाला तथा तालतलैयाहरू

सिन्धुली जिल्लाको प्रमुख नदीहरूमा सीमावर्ती नदीहरू सुनकोशी, रोशी, बाग्मती, तावा आदि पर्दछन् भने जिल्ला भित्र बहने अन्य नदीहरूमा कमला, मरिण, वाक्सु, चदाहा, बन्दिजोर, क्यानखोला, गौमती, गडघौली, कोखाजोर, धनमना साथै सिम्ले, वितिजोर, अरुण, ककुर आदि पर्दछन् । त्यसैगरी यस जिल्लामा पञ्चकन्या पोखरी, क्यानेश्वर कुण्ड जस्ता तालतलैयाहरू पनि अवस्थित छन् ।

१.७ सिन्धुली जिल्लाका प्रमुख धार्मिक तथा पर्यटकीय क्षेत्रहरू

सिन्धुली जिल्लाका परिचित धार्मिक स्थलहरूमा भद्रकाली मन्दिर, कमलामाई मन्दिर (माईस्थान), कालिकामाई मन्दिर, शिद्धबाबा मन्दिर, पञ्चकन्या पोखरी, लंगुरेश्वर—मधुगंगा बाबाधाम, सर्वशिक्षेश्वर महादेव गुफा, कुशेश्वर महादेव, भद्रकाली गणेश स्थान, सर्पेढुंगा आदि रहेका छन् । यस जिल्लामा पर्यटकीय महत्व राख्ने धेरै स्थानहरू भएता पनि मोटरबाटो लगायत आवश्यक अन्य भौतिक पूर्वाधारको अभावले ती स्थलहरूले व्यवसायीकता हासिल गर्न सकिरहेका छैनन् । सिन्धुलीगढी, हरिहरपुरगढी यस जिल्लाका प्रमुख पर्यटकीय स्थलहरू हुन् ।

१.८ सिन्धुली जिल्लामा यातायातको स्थिति

सिन्धुली जिल्लालाई तराईको बजार तथा महेन्द्र राजमार्ग जोड्ने एउटा कच्ची तर जस्तोसुकै मौसममा पनि यातायात संचालन हुने निर्माणाधिन वि.पि. राजमार्ग बर्दिबास सिन्धुलीमाढी ३७ कि.मी. खण्डले जोडेको छ । यो जिल्लाको मौसमी मोटरबाटो —कच्ची सडकहरू) मा भीमान—हर्षाही—डकाहा—दूधौली (४९ कि.मी.), रतनपुर—दुधौली (२० कि.मी.), सिन्धुलीमाढी—जरायोटेर (३५ कि.मी.), सिन्धुलीमाढी—कपिलाकोट—पिपलमाढी (५० कि.मी.) आदि पर्दछन् ।

१.९ सिन्धुली जिल्लाको प्रशासनिक विभाजन

क्र.सं.	स्थानीय तह	हालको वडा	साविक गा.वि.स./न.पा.	साविक वडा	न.पा/गा.पा स्थल
१	कमलामाई नगरपालिका	१	डाढीगुराँसे	१-९	सिन्धुलीमाढी (कमलामाई)
		२	भद्रकाली	१-९	
		३	जलकन्या	१-९	
		४	कमलामाई.न.पा.	१,२,५,९	
		५	कमलामाई.न.पा.	४	
		६	कमलामाई.न.पा.	६	

	७	कमलामाई.न.पा.	७,८		
	८	कमलामाई.न.पा.	३,१०		
	९	कमलामाई.न.पा.	११,१२,१४		
	१०	कमलामाई.न.पा.	१३, १५- १८		
	११	रानीचुरी	१-३,५		
	१२	रानीचुरी	४,६-९		
	१३	रानीवास	१-३,८,९		
	१४	रानीवास	४-७		
२	दुधौली नगरपालिका	१	हत्पते	१,७-९	दुधौली
		२	हत्पते	२-६	
		३	निपाने	१-९	
		४	सिथौली	१-५	
		५	सिथौली	६-९	
		६	हर्षाही	१-९	
		७	दुधौली न.पा	१,२	
		८	दुधौली न.पा	३,४	
		९	दुधौली न.पा	५,६	
		१०	दुधौली न.पा	७,८	
		११	दुधौली न.पा	९-११	
		१२	जिनाखु	१-९	
		१३	अरुणठाकुर	१-९	
		१४	ककुरठाकुर	१-९	

३	सुनकोशी गाउँपालिका	१	कुशेश्वर दुम्जा	२-५ / ९	रामटार, (झागाझोली रातमाटा)
		२	कुशेश्वर दुम्जा	१ / ६-८	
		३	झागाझोली रातमाटा	१-५	
		४	झागाझोली रातमाटा	६-९	
		५	पुरानो झागाझोली	१-९	
		६	सितलपाटी	१-९	
		७	मझुवा	१-९	
४	घ्याङ्गलेख गाउँपालिका	१	अमले	१-९	वस्तिपुर
		२	वस्तिपुर	१-९	
		३	तामाजोर	१-९	
		४	नेत्रकाली	१-९	
		५	शान्तेश्वरी	१-९	
५	फिक्कल गाउँपालिका	१	माहादेवडाँडा	१-९	खाङ्गसाङ्ग
		२	पोखरी	१-९	
		३	खोलागाउँ	१-९	
		४	खाङ्गसाङ्ग	१-९	
		५	स्वल्पाठाना	१-९	
		६	रत्नावती	१-९	
६	तिनपाटन गाउँपालिका	१	वेलघारी	१-९	चकमके (लाम्पानटार)
		२	भिमस्थान	१-५	

		३	भिमस्थान	६-९	
		४	जरायोटर	१,४,५,६	
		५	जरायोटर	२,३,७-९	
		६	वालाजोर	१-९	
		७	तोश्रामखोला	१-९	
		८	वाहुनतिल्पुङ्ग	१-९	
		९	आम्बोटे	१-९	
		१०	लाम्पानटार	१-३	
		११	लाम्पानटार	४-९	
७	मरिण गाउँपालिका	१	कपिलाकोट	३,५	कपिलाकोट
		२	कपिलाकोट	१,२,४	
		३	कल्पबृक्ष	६-९	
		४	कल्पबृक्ष	१-५	
		५	महादेवस्थान	१-३,५	
		६	कपिलाकोट	६-९	
		७	महादेवस्थान	४-८	
८	हरिहरपुरगढि गाउँपालिका	१	हरिहरपुरगढी	१-९	पिपलमाढी
		२	पिपलमाढी	१,२,९	
		३	पिपलमाढी	३-८	
		४	महेन्द्रझ्याडि	२-५	
		५	महेन्द्रझ्याडि	१,६-९	
		६	क्यानेश्वर	६-८	

		७	क्यानेश्वर	१,२,९	
		८	क्यानेश्वर	३-५	
९	गोलन्जोर गाउँपालिका	१	डुडभन्ज्याङ्ग	१-९	ग्वालटार (भुवनेश्वरी)
		२	वितिजोर	१-९	
		३	भुवनेश्वरी	१-९	
		४	तिनकन्या	१-९	
		५	रतनचुरा	१-९	
		६	वाशेश्वर	१-९	
		७	भिमेश्वर	१-९	

स्रोत: जिल्ला पाश्र्वचित्र (जि.वि.स., सिन्धुली)

१.१० सिन्धुली जिल्लाको राजनैतिक विभाजन

निर्वाचन क्षेत्र नं	स्थानीय तहको नाम	गाउँ विकास समिति/नगरपालिका/वडाको नाम
१	दुधौली नगरपालिका, फिक्कल गा.पा., तिनपाटन गा.पा., गोलन्जोर गा.पा. र कमलामाई नगरपालिका वडा नं. ९,१३,१४	खाङ्गसाङ्ग, खोलागाउँ, माहादेवडाँडा, रत्नावती, ककुरठाकुर, सोल्पाठाना, पोखरी, अरुणठाकुर, दुधौली न पा, वाहुनतिल्पुङ्ग, हर्षाही, जिनाखु, लाम्पानटार, सिथौली, आम्बोटे, तोश्रामखोला, वितिजोर, वाशेश्वर, भुवनेश्वरी, डुडभन्ज्याङ्ग, रतनचुरा, तिनकन्या, वालाजोर, वेलघारी, भिमस्थान, हत्पते, जरायोटार, निपाने, भिमेश्वर, रानीवास, क.न.पा. ९
२	सुनकोशी गा.पा., घ्याङ्गलेख गा.पा., मरिण गा.पा. हरिहरपुरगढि गा.पा. र कमलामाई नगरपालिका वडा नं. १,२,३,४,५,६,७,८,१०,११,१२	कमलामाई न.पा., रानीचुरी, भद्रकाली, जलकन्या, डाढीगुराँसे, महादेवस्थान, हरिहरपुरगढी, कपिलाकोट, क्यानेश्वर, महेन्द्रझ्याङ्गि, पिपलमाढी, कल्पबृक्ष, अमले, शान्तेश्वरी, तामाजोर, झागाझोली रातमाटा, कुशेश्वर दुम्जा, मझुवा, पुरानो झागाझोली, सितलपाटी, वस्तिपुर, नेत्रकाली,

खण्ड २

कृषि ज्ञान केन्द्रको संक्षिप्त जानकारी

२.१ परिचय

नेपाल एक विकासोन्मुख कृषि प्रधान मुलुक हो । यहाँका बहुसंख्यक जनताहरू कृषि पेसामा आश्रित छन् । देशको आर्थिक विकासको लागि कृषिको विकास अपरिहार्य छ । यही तथ्यलाई मध्यनजर गर्दै बहुसंख्यक कृषकहरूको जीवनस्तर उकास्नका लागि उन्नत कृषि प्रविधिहरूको प्रचार प्रसार गर्ने उद्देश्यले नेपाल सरकारको कृषि नीतिलाई कार्यान्वयन स्तरमा उतार्ने जिल्ला स्तरीय प्रमुख निकायको रूपमा यस कार्यालयको स्थापना वि.सं. २०२४ सालमा भएको हो । शुरुका दिनहरूमा कृषि कार्यको लागि जिल्ला पंचायत र प्रमुख जिल्ला अधिकारीको कार्यालयमा इकाईको रूपमा स्थापना भएपनि २०३० साल देखि बेग्लै अस्तित्व सहित कृषि विकास कार्यालयको संगठन स्वरूप अनुसार कार्य संचालन भएको देखिन्छ । कृषि विभागको पटक पटक परिवर्तन भएको सांगठनिक ढाँचा अनुसार कहिले कृषि विकास कार्यालय त कहिले कृषि शाखा हुँदै वि.सं. २०५२ सालदेखि यस कार्यालयले जिल्ला कृषि विकास कार्यालय सिन्धुलीको नामबाट यस जिल्लामा कृषि क्षेत्रको विकासमा अग्रणी भूमिका निर्वाह गर्दै आईरहेको थियो । नेपालको संविधान २०७२ अनुसार नेपाल संघियता पद्धतिमा प्रवेश गरेपछि वि.सं. २०७५ साल देखि पुनः जिल्ला कृषि विकास कार्यालयको संरचना, ढाँचा तथा नाम परिवर्तन भई हाल यस कार्यालय कृषि ज्ञान केन्द्र सिन्धुलीको नाममा प्रदेश सरकारको मातहतमा रहेको छ ।

यस ज्ञान केन्द्रले कृषि क्षेत्रमा लागेका कृषकहरूको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउन उन्नत कृषि प्रविधि कृषक समक्ष पुऱ्याउने, उन्नत बिउविजन, विरुवाहरूका बारेमा जानकारी गराउनुका साथै वितरण गर्ने र कृषि क्षेत्रमा देखापरेका समस्याहरूको समाधान गर्ने तर्फ सेवा पुऱ्याउँदै आइरहेको छ । यसरी कृषकस्तरमा आधुनिक र वैज्ञानिक प्रविधिहरूको प्रचारप्रसार गरी विभिन्न बाली, तरकारी तथा फलफूलहरूमा उन्नत तरिकाबाट खेती गर्ने सिकाई समग्रमा कृषक समुदायको जीवनस्तर माथि उठाउने कार्य गरीएको छ ।

कृषि ज्ञान केन्द्र सिन्धुलीले प्रदेश सरकार तथा नेपाल सरकारको आफ्नै श्रोत र साधनको साथै विभिन्न दातृ संस्थाहरूबाट प्राप्त अनुदान तथा सहयोगको समुचित परिचालन गरी जिल्लाका सरोकारवाला निकायहरूसँग समन्वय राखी स्थानीय भू-पर्यावरणीय विशिष्टता, संभाव्यता, उत्पादनको माग र तुलनात्मक लाभको आधारमा कृषि बालीहरूको दिगो रूपमा विकास विस्तार गर्नको लागि घोषित कृषि विकासको नीति र उद्देश्य अनुसार कृषिमा विविधिकरण र व्यवसायीकरण, सन्तुलित वातावरण र गरीबी न्यूनिकरणको नारालाई आत्मसात गर्दै कृषकहरू माझ कृषि प्रसार कार्यक्रम सञ्चालन गरी सेवा पुऱ्याउँदै आएको छ ।

यस जिल्लामा तत्कालिन कृषि विकास कार्यालयको स्थापना पश्चात कृषकहरूले कृषि विकासको उपादेयता र महत्वको बारेमा ज्ञान हासिल गर्दै गएका छन् । जसको फलस्वरूप कृषि क्षेत्रमा क्रमिक रूपमा विकास हुदै गईरहेको पाइन्छ । यस कार्यालयले कृषि उत्पादनमा परिमाणात्मक तथा गुणात्मक वृद्धि ल्याउन तथा कृषक समुदायको उत्थानका लागि मागमा आधारित उद्देश्यमूलक कार्यक्रमहरू, साधन श्रोतको व्यवस्था, बालीनालीको उन्नत उत्पादन सम्बन्धी प्रशिक्षण, तालिम, गोष्ठी आदि कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरे पश्चात कृषि क्षेत्रको उत्पादन र उत्पादकत्वमा क्रमशः वृद्धि भई कृषकको जीवनस्तरमा सुधार हुनुका साथै उनीहरूको परम्परागत मनोभावनामा परिवर्तन आउन थालेको छ ।

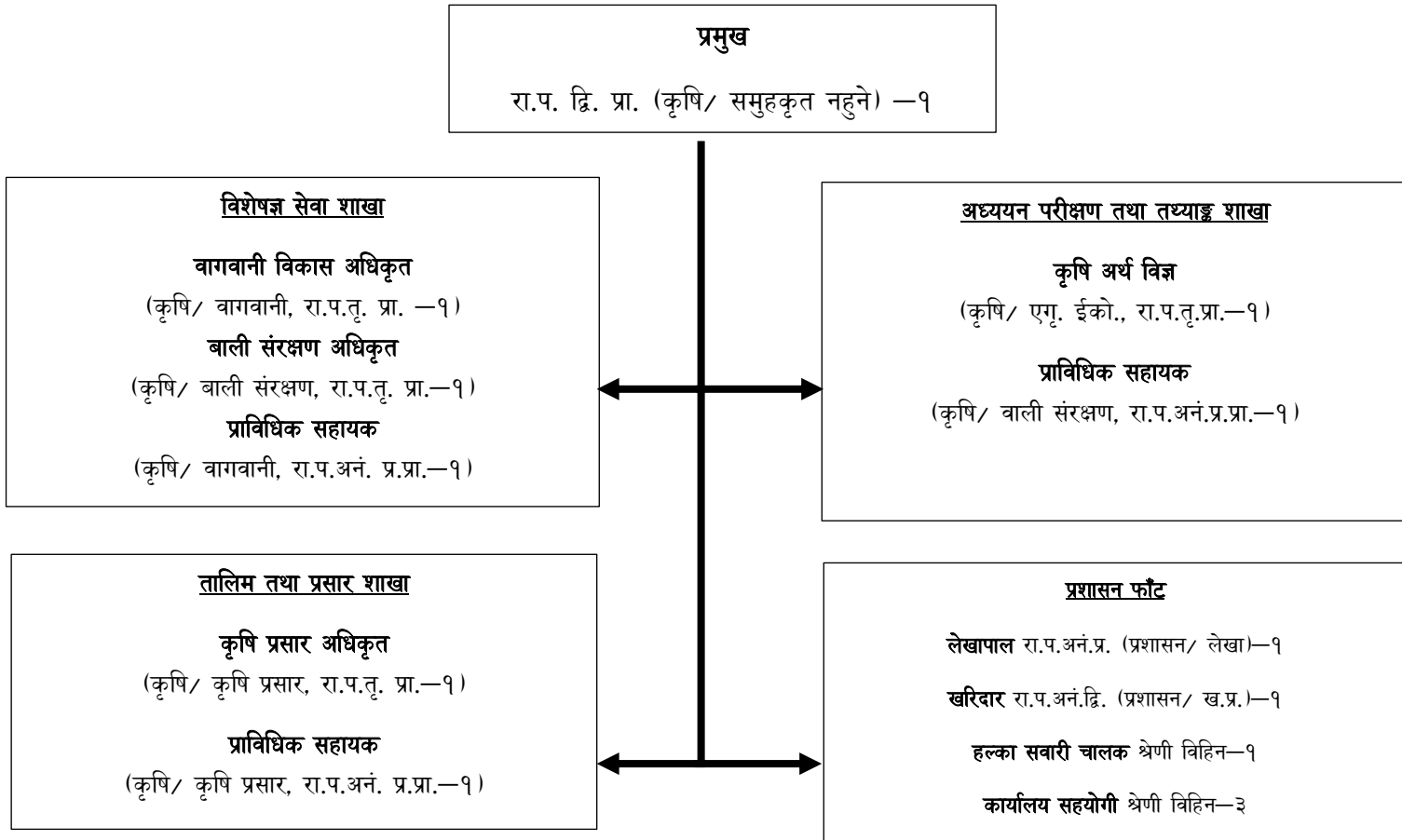
२.२ कार्यान्वयन पद्धति

जिल्लास्तरमा कृषि कार्यक्रम सञ्चालन गर्न कृषि ज्ञान केन्द्रले स्थलविन्दुको भुमिका निर्वाह गर्नु पर्ने भएकोले कृषकलाई कृषि सम्बन्धी सर्वपक्षिय प्राविधिक सहयोग पुऱ्याउने यस कार्यालयको सांगठनिक संरचना त्यसै किसिमको व्यवस्था गरीएको छ । हाल कृषि ज्ञान केन्द्रले सिन्धुलीमा विशेषज्ञ सेवा शाखा, अध्ययन परीक्षण तथा तथ्याङ्क शाखा, तालिम तथा प्रसार शाखा र प्रशासन फाँट गरी ४ वटा शाखाहरू रहेका छन् तथा विशेषज्ञ सेवा शाखा अन्तर्गत कृषि बागवानी र बाली संरक्षण समुहहरू रहेका छन् भने अध्ययन परीक्षण तथा तथ्याङ्क शाखा अन्तर्गत एगू. ईको. र तालिम तथा प्रसार शाखामा कृषि प्रसार समुह छन् ।

यस कार्यालयका कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गर्दा स्थानिय तहका कृषि प्राविधिकहरूको सहयोग एवं समन्वयमा गर्ने गरिएको छ ।

२.३ कृषि ज्ञान केन्द्र सिन्धुलीको सांगठनिक स्वरूप

प्रदेश सरकार
बागमती प्रदेश
भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय
कृषि विकास निर्देशनालय
कृषि ज्ञान केन्द्र सिन्धुलीको संगठन संरचना
(कार्यक्षेत्र सिन्धुली जिल्ला)

२.४ कृषि ज्ञान केन्द्र सिन्धुलीमा आ.व.२०७७।७८ मा कार्यरत स्थायी कर्मचारीहरुको नामावली

सि.नं.	पद	सेवा/तह/श्रेणी	हाल कार्यरत कर्मचारीको नाम थर	स्थायी ठेगाना	शैक्षिक योग्यता	मोबाईल नं.
१	प्रमुख	कृषि/रा.प.द्वि.प्रा.	श्री भरत प्रसाद बिडारी	हेटौंडा-०९, मकवानपुर	M.Sc.Ag,MP A,MA	९८५४०४२२६६
२	कृषि अर्थ विज्ञ	कृषि/रा.प. तृतीय	श्री			
३	वाली संरक्षण अधिकृत	कृषि/रा.प. तृतीय	श्री			
४	वागवानी विकास अधिकृत	कृषि/रा.प. तृतीय	श्री श्रीकृष्ण अधिकारी	भरतपुर महानगरपालिका-०९, चितवन	M.Sc.Ag.	९८५४०४२९६६
५	कृषि प्रसार अधिकृत	कृषि/रा.प. तृतीय	श्री			
६	प्राविधिक सहायक	कृषि/रा.प.अनं. प्रथम.प्रा.	श्री शिवदयाल यादव	राजविराज नगरपालिका-०७, सप्तरी	JTA	९८४५२२४४४३
७	प्राविधिक सहायक	कृषि/रा.प.अनं. प्रथम.प्रा.	श्री			
८	प्राविधिक सहायक	कृषि/रा.प.अनं. प्रथम.प्रा.	श्री			
९	लेखापाल	प्रशासन/रा.प.अनं . प्रथम प्र.	श्री जिवन कुमार भण्डारी	तीनपाटन गाँउपालिका-०९, सिन्धुली	स्नातक	९८४४०६३५४५
१०	खरिदार	प्रशासन/रा.प.अनं .द्वितीय प्र.	श्री प्रभु नाथ प्याकुरेल	दुधौली नगरपालिका-०८, सिन्धुली	स्नातक	९८५४०४९३४६
११	का.स.	प्रशासन/बिहिन	श्री केदार बहादुर महत	कमलामाई नगरपालिका-०७, सिन्धुली	साधारण	९६५८८९५२९

१२	का.स.	प्रशासन/बिहन	श्री तुल बिक्रम थापा	सुनकोशी गाँउपालिका— ०६, सिन्धुली	साधारण	९८४४०८५४६२
१३	का.स.	प्रशासन/बिहन	श्री राजु कार्की	कमलामाई नगरपालिका— ०६, सिन्धुली	साधारण	९८४४०४१९५५
१४	हलुका सवारी चालक	प्रशासन/बिहन	श्री सुरेश देबकोटा	कमलामाई नगरपालिका— ०५, सिन्धुली	साधारण	९८२५८५९५७२

खण्ड ३

सिन्धुली जिल्लाको कृषि तथ्याङ्क

३.१ मुख्य खाद्यन्नबालीको उत्पादन र ओगटेको क्षेत्रफल धान बाली

सि. नं.	स्थानीय तह	साविकका गा.बि.स. हरू	चैते धान		वर्षे धान		हाईब्रिड धान	
			क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)
१	कमलामाई नगरपालिका	डाँडीगुरासे	१०	३५	३५५	११३५	२	१०
		जलकन्या	-	-	४५	१४५	३	१६
		रानीचुरी	५	१७	३३०	१०५७	१	६
		क.न.पा.	६८	२२७	२८६०	७९४३	३२	१६१
		भद्रकाली	३३	११२	१२६	४००	६	३१
		रानीवास	३५९	१२०२	१३२०	४०१२	१५	७२
२	दुधौली नगरपालिका	दुधौली न.पा.	१३९	४२७	१७०२	४९९५	२९	१४५
		अरुणठाकुर	-	-	८७	२५९	१	६
		ककुरठाकुर	-	-	८८	२७९	१	६
		जिनाखु	-	-	१०३	३३१	२	१०
		सिथौली	५७	१९२	५१५	१६६७	२	१०
		हर्षाही	५०	१६७	३६६	११८९	२	१०
		हतपते	४८	१६०	३५६	१०६१	२	१०
		निपाने	३६	१२२	२६८	८१२	२	१०
३	सुनकोशी गाउँपालिका	कुसेश्वर दुम्जा	-	-	१५१	४८५	१२	६२
		झागाझोली रातामाटा	-	-	२०१	६६३	१४	६८
		पुरानो झागाझोली	-	-	१४२	४६०	१२	६२
		सितलपाटी	-	-	१४८	४९०	८	४१
		मझुवा	-	-	६२	२१३	१	६
			-	-				
४	घ्याङ्गलेख	अमले	-	-	१३०	४४४	१	६
		वस्तीपुर	-	-	११२	३६३	३	१६
		सान्तेश्वरी	-	-	७१	२३३	१	६
		नेत्रकाली	-	-	८४	२७४	२	१०
		तामाजोर	-	-	८१	२६०	२	१०
५	फिक्कल गाउँपालिका	सोल्पाठाना	-	-	१०७	३४५	१	६
		खाङ्कसांग	-	-	७०	२५५	१	६
		महादेवडाँडा	-	-	३२	१०८	१	६
		रतनावती	-	-	४८	१५६	१	६

		सुनाम पोखरी	-	-	९५	३०८	२	१०
		खोलागाँउ	-	-	६६	२१४	२	१०
६	तिनपाटन गाउँपालिका	आम्बोटे	-	-	२१९	७१३	१	६
		लाम्पान्टार	३६	१२२	३९८	१२७६	१	६
		तोस्रामखोला	-	-	४४	१३४	२	१०
		वाहुनतिलपुङ्ग	-	-	१०५	३२२	२	१०
		वेलघारी	२४	८१	३६६	११८९	१	६
		भिमस्थान	२३	७७	३७५	१०३९	२	१०
		वालाजोर	१९	६३	२९५	९६०	२	१०
		जरायोटार	१८	६०	२२९	६३८	२	१०
७	मरिण गाउँपालिका	कल्पवृक्ष	१५	४८	४९६	१६११	१	६
		कपिलाकोट	३२	१०८	५७८	१५८९	२	१०
		महादेवस्थान	१५	४८	३९०	११८७	३	१६
८	हरिहरपुरगढि गाउँपालिका	हरिहरपुरगढी	-	-	१४३	४६१	२	१०
		पिपलमाढी	-	-	३१०	९२३	२	१०
		महेन्द्रझाडी	-	-	२५३	७२७	२	१०
		क्यानेश्वर	-	-	२९२	९४६	१	६
९	गोलन्जोर गाउँपालिका	डुडभंज्याङ्क	-	-	१७१	४९५	२	१०
		वितिजोर	-	-	६५	२००	३	१६
		तिनकन्या	-	-	७०	२१४	२	१०
		भुवनेश्वरी	-	-	९५	३०८	५	२६
		वाशेश्वर	-	-	१४९	४५६	२	१०
		भिमेश्वर	२४	८१	९८	२८६	२	१०
		रतनचुरा	-	-	३८	१२४	३	१६
		जम्मा	१०११	३३४९	१५३००	४६३५१	२०९	१०६८

धानबाली:

सिजन	क्षेत्रफल	उत्पादन	उत्पादकत्व	प्रचलित जातहरू (प्राथमिकता अनुसार)
	(हे.)	(मे. टन)	(मे.टन/हे.)	
चैते	१०११	३३४९	३.३१	हर्दिनाथ १, चैते २, चैते ४
वर्षे	१५३००	४६३५१	३.०३	सावित्री, सोना मसुली, मकवानपुर १, रामधान, राधा ४
हाईब्रिड	२०९	१०६८	५.११	यू एस ३१२, डि वाई १८, राजा, च्याम्पियन
जम्मा	१६५२०	५०७६८	३.०७	

मकै बाली

सि.नं	स्थानीय तह	गा.बि.स. हरु	हिउदे मकै		बर्षे मकै		बसन्ते मकै	
			क्षेत्रफल	उत्पादन	क्षेत्रफल	उत्पादन	क्षेत्रफल	उत्पादन
			(हे.)	(मे.टन)	(हे.)	(मे.टन)	(हे.)	(मे.टन)
१	कमलामाई नगरपालिका	डाडीगुरासे	१२.१८	४४.७४	६५३.१३	१६२५.४१	१३.१२	३०.७५
		जलकन्या	४.०१	११.९५	३४२.५२	८४४.८८	-	-
		रानीचुरी	१३.१८	४५.०४	४९८.३९	१२३९.९	२२.२१	५१.९६
		क.न.पा.	-	-	२५०२.७३	६१७३.९९	४.०४	९.५४
		भद्रकाली	-	-	६३७.१२	१५७२.४४	-	-
		रानीवास	-	-	५१४.४	१२६९.३३	-	-
२	दुधौली नगरपालिका	दुधौली	४४.०४	१२८.४	८२४.६	२११६.८५	१८.१७	४२.४१
		अरुणठाकुर	४.०१	११.९५	६४२.४६	१६१०.६९	६.०६	१३.७८
		ककुरठाकुर	३.०१	८.६९	८०६.७४	२०२३.६७	७.०७	१५.९१
		जिनाखु	६.०१	१७.३८	२८२.८	७००.२९	५.०५	११.६६
		सिथौली	१३.२९	४१.४८	५७७.०९	१४८०.२३	१९.१८	४४.५४
		हर्षाही	१२.७६	४०.४९	३१८.	७८७.६९	१३.१२	३०.७५
		हतपते	१९.०४	५५.४१	५१६.४५	१४०५.६८	४.०४	९.५४
		निपाने	१७.०३	४९.९८	१३३.७	३४८.५३	८.०८	१९.०९
३	सुनकोशी गाउँपालिका	कुसेश्वर दुम्जा	४२.८७	१४३.२१	३१०.३	८२९.७७	१४.१३	३२.८७
		झागाझोली रातामाटा	५९.११	१७१.६५	३३६.१६	८४२.७२	१६.१५	३८.१७
		पुरानो झागाझोली	४१.३३	१३६.३	४१८.४६	११२६.११	८.०८	१९.०९
		सितलपाटी	३०.०६	८६.९१	३१८.	७९७.४	२१.२	४९.८४
		मझुवा	१७.०३	४९.९८	२३७.९६	५९६.७	२.०२	४.२४
४	ध्याङ्गलेख	अमले	६.०१	१७.३८	२३९.०९	५९९.९४	२.०२	४.२४

		वस्तीपुर	६.०१	१७.३८	२१५.५९	५४०.५९	२.०२	४.२४
		सान्तेश्वरी	६.०१	१७.३८	२३७.९६	५९६.७	२.०२	४.२४
		नेत्रकाली	५.०१	१४.१२	३१३.७९	८००.३४	२.०२	४.२४
		तामाजोर	५.०१	१४.१२	४५६.७३	११४४.७५	८.०८	१९.०९
५	फिक्कल गाउँपालिका	सोल्पाठाना	२०.१५	६६.२७	४१३.३२	११७६.१४	५.०५	११.६६
		खाङ्कसांग	१४.०३	४०.२	४३२.५१	१२२३.२२	३.०३	७.४२
		महादेवडाँडा	-	-	४६३.१९	११४६.७१	-	-
		रतनावती	-	-	४५४.९९	११५२.६	-	-
		सुनाम पोखरी	१९.०४	५४.३२	४४९.२४	१११२.३८	४.०४	९.५४
		खोलागाँउ	५.०१	१४.१२	३१३.७९	७७६.९	-	-
६	तिनपाटन गाउँपालिका	लाम्पान्टार	६.०१	१७.३८	३०४.१४	७५३.१६	५.०५	११.६६
		आम्बोटे	१४.०३	४०.२	२०८.१	५१५.७७	५.०५	११.६६
		तोस्रामखोला	५.०१	१४.१२	४११.८९	१०२१.१५	४.०४	९.५४
		वाहुनतिलपुङ्क	५.०१	१४.१२	४५२.०१	१२११.४५	३.०३	७.४२
		वेलघारी	९.०२	२६.०७	३६४.९९	९०४.२२	६.०६	१३.७८
		भिमस्थान	६.०१	१७.३८	२९९.८३	७४२.३७	९.०९	२१.२१
		वालाजोर	२.	५.४३	३३९.५५	९१७.१७	५.०५	११.६६
		जरायोटार	२.	५.४३	३१६.९७	७८८.७७	३.०३	७.४२
७	मरिण गाउँपालिका	कल्पवृक्ष	५८.११	१७०.५७	६१६.७	१५९५.	३५.३३	८१.६५
		कपिलाकोट	५६.१	१६४.०५	११९६.४७	२९७६.१५	६२.५९	१४४.२१
		महादेवस्थान	८७.१६	२५५.३१	७२६.१९	२०३६.४२	४६.४४	१०७.१
८	हरिहरपुरगढी गाउँपालिका	हरिहरपुरगढी	१२.०२	३४.७७	४४९.२४	१११८.२६	१७.१६	३९.२३
		पिपलमाढी	८३.१५	२४३.३६	१०१३.८२	३४३४.२५	५४.६३	१३२.५५
		महेन्द्रझाडी	१२.०२	३४.७७	५८७.९७	१५६०.६६	१२.११	२७.५७
		क्यानेश्वर	४८.०९	१४१.२३	९२४.९५	२४१८.९८	१३.१२	३०.७५
९	गोलन्जोर गाउँपालिका	डुडभंज्याङ्क	-	-	४१६.२	१०३४.८८	३.०३	७.४२
		वितिजोर	-	-	३७६.१८	९८०.८४	५.०५	११.६६

		तिनकन्या	-	-	४५७.८६	११५२.६	३.०३	७.४२
		भुवनेश्वरी	-	-	३१७.८९	८६२.१४	५.०५	११.६६
		वाशेश्वर	-	-	५२३.९४	१३१९.३६	७.०७	१५.९१
		भिमेश्वर	५.०१	१४.१२	३२२.३१	८११.४३	५.०५	११.६६
		रतनचुरा	४.०१	११.९५	४११.५८	१०५८.४३	-	-
		जम्मा	८४०.	२५०९.१३६	२५९००.	६६८७६.	५२०.	१२१२.

मकै बाली (सिजन अनुसार)

सिजन	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे. टन)	उत्पादकत्व (हे./टन)	प्रचलित जातहरू (प्राथमिकता अनुसार)
हिउदे मकै	८४०	२५०९.१३६	२.९८७	अरुण, रामपुर कम्पोजिट, राजकुमार, कमाण्डो, सि.पी
वर्षे मकै	२५९००	६६८७६	२.५८२	रामपुर कम्पोजिट, अरुण, मनकामना, देउती
बसन्ते मकै	५२०	१२१२	२.३३१	रामपुर कम्पोजिट, अरुण, देउती
जम्मा	२७२६०.	७०५९७.१	२.५९	

मकै बाली (प्रकार अनुसार)

सिजन	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे. टन)	उत्पादकत्व (हे./टन)	प्रचलित जातहरू (प्राथमिकता अनुसार)
उन्नत मकै	१२८६०	३१०८८	२.४२	अरुण, रामपुर कम्पोजिट, मनकामना, देउती
हाइब्रिड मकै	४८८०	२१२१८	४.३५	राजकुमार, कमाण्डो, सि.पी
स्थानिय मकै	९५२०	१८२९१	१.९२	स्थानिय

जम्मा	२७२६०.	७०५९७.	२.५९	
-------	--------	--------	------	--

गहुँ, कोदो तथा फापरबाली तथ्याङ्कः

सि.नं.	स्थानीय तह	साविकका गा.बि.स. हरु	गहुँ		कोदो		फापर	
			क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)
			१	कमलामाई नगरपालिका	डाडीगुरासे	६६१.५	३३७.२	१०८.०
		जलकन्या	३७.२	७६.९	१२३.०	१०५.१	१७.३	९.४
		रानीचुरी	११६.५	२३३.७	४१५.०	३५७.७	८.१	४.२
		क.न.पा.	५८७.४	१२१३.७	२६७.०	२२७.८	१०.२	६.३
		भद्रकाली	५५.८	११३.८	११३५.०	९६५.८	५.१	३.१
		रानीवास	६०४.१	१२४६.५	५२.०	४४.३	५.१	३.१
२	दुधौली नगरपालिका	दुधौली न. पा	१०३९.८	२०६१.४	२८९.०	२५२.५	९.१	६.३
		अरुणठाकुर	४१.१	८२.०	१९१.०	१६६.०	२०.३	११.५
		ककुरठाकुर	४०.१	८०.०	२४२.०	२११.३	१९.३	१०.५
		जिनाखु	८२.२	१६२.०	१९२.०	१६२.९	५.१	२.१
		सिथौली	३८१.८	७५८.६	५८.०	४९.५	५.१	३.१
		हर्षाही	३७६.९	७४७.३	९४.०	७९.४	३.०	२.१
		हतपते	२६३.४	५१३.६	२०.०	१७.५	४.१	२.१
		निपाने	१२९.२	२५५.२	१९०.०	१६१.८	५.१	३.१
३	सुनकोशी गाउँपालिका	कुसेश्वर दुम्जा	८२.२	१६६.१	३४२.०	२९८.९	२२.३	१२.५
		झागाझोली रातामाटा	९७.९	१९८.९	३२८.०	२८५.५	२१.३	११.५
		पुरानो झागाझोली	६५.६	१३३.३	२०४.०	१७८.३	१६.३	९.४
		सितलपाटी	६५.६	१३३.३	२०६.०	१७९.४	८.१	४.२

		मझुवा	४२.१	८४.१	२०३.०	१७७.३	१९.३	१०.५
४	घ्याङ्गलेख	अमले	४७.०	९६.४	१०५.०	९१.७	१४.२	७.३
		वस्तीपुर	४७.०	९६.४	१०३.०	८९.७	१०.२	६.३
		सान्तेश्वरी	३७.२	७४.८	१३३.०	११७.५	१६.३	९.४
		नेत्रकाली	३४.३	६९.७	२३६.०	२०६.२	१७.३	९.४
		तामाजोर	४८.०	९८.४	१९२.०	१६७.०	८.१	४.२
५	फिक्कल गाउँपालिका	सोल्पाठाना	७६.४	१५०.७	३७२.०	३२४.७	१६.३	८.४
		खाङ्कसांग	५७.८	११४.८	३९१.०	३४१.२	१३.२	७.३
		महादेवडाँडा	३४.३	६८.७	२१२.०	१८४.५	२७.४	१४.६
		रतनावती	३४.३	६८.७	४०१.०	३४९.४	२५.४	१३.६
		सुनाम पोखरी	५१.९	१०२.५	३६९.०	३१४.४	१६.३	९.४
		खोलागाँउ	४१.१	८०.०	३८९.०	३३०.९	१३.२	७.३
६	तिनपाटन गाउँपालिका	लाम्पान्टार	८०.३	१६०.९	२१२.०	१८०.४	५.१	३.१
		आम्बोटे	९२.०	१८२.५	१०२.०	८६.६	१०.२	६.३
		तोस्रामखोला	३९.२	८०.०	३०९.०	२६१.८	१०.२	६.३
		वाहुनतिलपुङ्क	३४.३	६८.७	२१२.०	१८०.४	२५.४	१५.७
		बेलघारी	१०४.८	२०८.१	७४.०	६३.९	२.०	१.०
		भिमस्थान	१४२.०	२८०.९	५४.०	४६.४	५.१	३.१
		वालाजोर	११८.५	२३४.७	३५२.०	३०३.०	४.१	२.१
		जरायोटार	९८.९	२०४.०	१८५.०	१५९.८	४.१	२.१
७	मरिण गाउँपालिका	कल्पवृक्ष	९३.०	१९०.७	१९३.०	१६६.०	५.१	३.१
		कपिलाकोट	२२६.२	४६६.४	१०६.०	९२.८	५.१	३.१
		महादेवस्थान	२०८.५	४३०.५	२१७.०	१८६.६	५.१	३.१
८	हरिहरपुरगढी गाउँपालिका	हरिहरपुरगढी	७५.४	१५४.८	२९२.०	२५१.५	२३.४	१२.५

		पिपलमाढी	१६७.४	३४७.५	११७.०	१०३.१	५.१	३.१
		महेन्द्रझाडी	११८.५	२४७.०	९१.०	७८.३	७.१	४.२
		क्यानेश्वर	९६.९	१९९.९	११३.०	९६.९	४.१	२.१
९	गोलन्जोर गाउँपालिका	डुडभंज्याङ्क	६६.६	१३८.४	३२७.०	२८१.४	१३.२	८.४
		वितिजोर	४३.१	८९.२	३४५.०	२९७.९	१०.२	६.३
		तिनकन्या	४९.०	९९.४	३५८.०	३०८.२	१९.३	९.४
		भुवनेश्वरी	७९.३	१६७.१	१०१.०	८७.६	५.१	३.१
		वाशेश्वर	५५.८	११६.९	७१.०	६१.८	८.१	४.२
		भिमेश्वर	६३.६	१३०.२	६५.०	५७.७	४.१	२.१
		रतनचुरा	४०.१	८४.१	२४२.०	२०६.२	८.१	४.२
		जम्मा	६८७५.०	१३९००.०	११७००.०	१००८९.०	५७७.०	३२४.०

बाली	क्षेत्रफल	उत्पादन	उत्पादकत्व	प्रचलित जातहरू (प्राथमिकता अनुसार)
	(हे.)	(मे. टन)	(मे.टन/हे.)	
गहुँ	६८७५	१३९००	२.०२२	गौतम, वि एल, एन. एल, डब्लु. के. १२०४, भूकुटी, विजय
कोदो	११७००	१००८९	०.८६२	स्थानिय
फापर	५७७	३२४	०.५६२	तिते/मिठे फापर

३.२ मसलाबालीको उत्पादन र ओगटेको क्षेत्रफल

Major Spice Crops by Districts , Fiscal Year 2076/77		
Area in Hectare, Production in Metric Tones, Yield in Mt. /Ha		
Ginger	Area	900
	Production	12,540
	Yield	13.93

Garlic	Area	57
	Production	280
	Yield	4.91
Turmeric	Area	490
	Production	5,443
	Yield	11.11
Grand Total	Area	1,447
	Production	18,263
	Yield	12.62

३.३ दलहनबालीको उत्पादन र ओगटेको क्षेत्रफल

AREA, PRODUCTION AND YIELD OF PULSES by Districts, Fiscal Year 2076/77		
[Area in Hectare, Production in Metric Ton and Yield in Mt per Hectare]		
LENTIL	Area	297
	Production	299
	Yield	1
CHICK PEA	Area	42
	Production	60
	Yield	1
PIGEON PEA	Area	39
	Production	40
	Yield	1
BLACK GRAM	Area	415
	Production	410
	Yield	1
GRASS PEA	Area	283
	Production	472
	Yield	2
HORSE GRAM	Area	173
	Production	210
	Yield	1
SOYABEAN	Area	372
	Production	455
	Yield	1
OTHERS +	Area	412
	Production	634
	Yield	2
Total	Area	2,033
	Production	2,580
	Yield	1

३.४ फलफूलबालीको उत्पादन र ओगटेको क्षेत्रफल

Summer Fruits: Area, Productive Area, Production and Yield , Fscial Year 2076/77		
[Area in Ha., Production in Mt., and Yield in Mt./ha.]		
Mango	Area	500
	Productive Area	455
	Prod n	5,889
	Yield	12.9
Banana	Area	560
	Productive Area	550
	Prod n	3,945
	Yield	7.2
Guava	Area	120
	Productive Area	110
	Prod n	1,088
	Yield	9.9
Papaya	Area	110
	Productive Area	90
	Prod n	980
	Yield	10.9
Jackfruit	Area	70
	Productive Area	70
	Prod n	876
	Yield	12.5
Pineapple	Area	160
	Productive Area	155
	Prod n	1,570
	Yield	10.1
Litchi	Area	418
	Productive Area	418
	Prod n	2,027
	Yield	4.8
	Yield	
Total	Area	1,938
	Productive Area	1,848
	Prod n	16,375

Winter Fruits: Area, Productive Area, Production and Yield , Fiscal Year 2076/77 [Area in Ha., Production in Mt., and Yield in Mt./ha.]		
Pear	Area	50
	Productive Area	5
	Prodn	61
	Yield	12.2
Peach	Area	3
	Productive Area	2
	Prodn	20
	Yield	10.0
Plum	Area	3
	Productive Area	2
	Prodn	22
	Yield	11.0
Apricot	Area	1
	Productive Area	1
	Prodn	10
	Yield	10.0
Pomegranate	Area	1
	Productive Area	1
	Prodn	2
	Yield	2.0
Kiwi	Area	8
	Productive Area	6
	Prodn	20
	Yield	3.3
Total	Area	66
	Productive Area	17
	Prodn	135
	Yield	7.9

३.५ तेलहनबालीको उत्पादन र ओगटेको क्षेत्रफल

Oilseed by Commodities and by Districts , Fiscal Year 2076/77		
Area in Hectare, Production in Tons, and Yield in Mt. Per Hectare		
Mustard	Area	4,806
	Prod.	4,444
	Yield	1
Sarsoon	Area	445
	Prod.	382
	Yield	1
Sesame	Area	145
	Prod.	138
	Yield	1
Linseed	Area	122
	Prod.	95
	Yield	1
Niger	Area	332
	Prod.	329
	Yield	1
Total Oilseed	Area	5,850
	Prod.	5,388
	Yield	1

३.६ तरकारीबालीको उत्पादन र ओगटेको क्षेत्रफल

Fresh Vegetables by Districts, Fiscal Year 2076/77				
Area in Hectare, Production in Metric Tonnes ,Yield in Metric Tonnes/Ha.				
S.N.	Commodity	Area	Production	Yield
1	Cauliflower	275	2,890	11
2	Cabbage	225	1,690	8
3	Broccoli	65	429	7
4	Tomato	295	2,688	9
5	Radish	425	5,789	14
6	Broad Mustard Leaf	323	3,770	12
7	Carrot	15	78	5

8	Turnip	-	-	-
9	Capsicum	16	67	4
10	Peas	18	95	5
11	French Beans	40	180	5
12	French Beans -Pole Type	-	-	-
13	French Beans -BushType	-	-	-
14	French Beans - Sword Type	-	-	-
15	Broad Beans	20	44	2
16	Asparagus Beans	119	256	2
17	Cowpea	18	80	4
18	Other (Legumes)	-	-	-
19	Asparagus	-	-	-
20	Tree tomato	-	-	-
21	Chilli Akabare	49	198	4
22	Chilli	138	469	3
23	Okra	130	870	7
24	Brinjal	50	402	8
25	Onion	162	1,138	7
26	Cucumber	275	2,549	9
27	Pumpkin	287	3,616	13
28	Squash	-	-	-
29	Bitter Gourd	14	82	6
30	Pointed Gourd	-	-	-
31	Sponge Gourd	150	850	6
32	Ridge Gourd	-	-	-
33	Snake Gourd	5	35	7
34	Bottle Gourd	60	734	12
35	Ash Gourd	-	-	-
36	Balsam Gourd	-	-	-
37	Kakari	-	-	-
38	Kundru	-	-	-
39	Chayote	8	51	6
40	Watermelon	-	-	-
41	Other (Cucurbits)	-	-	-
42	Drumsticks	-	-	-
43	Lettuce	-	-	-
44	Fennel Leaf	-	-	-
45	Coriander Leaf	16	41	3
46	Spinach	-	-	-
47	Cress	-	-	-
48	Amaranthus	-	-	-
49	Fenugreek Leaf	-	-	-
50	Swisschard	-	-	-
51	Others (Leafy Veg.)	26	142	5
52	Colocasia	32	248	8
53	Yam	-	-	-

54	Elephant Foot Yam	2	21	11
55	Other (Tubers)	-	-	-
56	Others(veg.)	-	-	-
	Total	3,258	29,502	

सिन्धुली जिल्लामा सुन्तलाजातको उत्पादन क्षेत्रफल, उत्पादन र उत्पादकत्व

बाली	२०७३/७४			२०७४/७५			२०७५/७६			२०७६/७७			प्रचलित जातहरू (प्राथमिकताका अनुसार)
	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)	
जुनार	१३२५ (७१६)	८६१३	१२.०२९	१३२५ (७२०)	८९४४	१२.४२	१३२५ (७३०)	९५९३	१३.१	१३२५ (७३०)	९६५०	१३.२१	स्थानिय, वासिन्टन नोभेल, भ्यालेन्सिया लेट
सुन्तला	४५०(२९१)	३२७९	११.२६८	६३० (२८०)	३१२२	११.१५	८७८(२७१)	३०८५	११.३८	८७८(२७१)	२९८०	१०.९९	स्थानिय, जापनिज सुन्तला
कागती	१२५ (९६)	९१८	९.५६	१५० (७०)	६७०	९.५७	२४७(६०)	५७३	९.५	२५० (६३)	६१०	९.६८	स्थानिय
निवुवा	६(२)	२४	१२	८(७)	९५	१३.५७	१०(१०)	१४५	१४.५	१०(१०)	१३८	१३.८	स्थानिय
जम्मा	१९०६ (११०५)	१२८३१	११.६१४	२११३ (१०७७)	१२८३१	११.९१	२४६० (१०७१)	१३३९६	१२.५१	२४६३ (१०७४)	१३३७८	१२.४६	

प्राबिधिक समस्याहरु	
कीराहरु <ul style="list-style-type: none"> • फल कुहाउने झिँगा • फल चुस्ने पुतली • पतेरो कीरा • लेख्रे कीरा • कत्ले कीरा • लाही कीरा 	रोगहरु <ul style="list-style-type: none"> • पाउडरी मिल्ड्यू • कालो ध्वासे • फेद कुहिने, गम आउने • क्यांकर रोग
अन्य समस्याहरु <ul style="list-style-type: none"> • इयाउ • एजेरु 	अप्राबिधिक समस्याहरु <ul style="list-style-type: none"> • सिंचाईको समस्या • आधुनिक प्रबिधिको अनुसरणमा कमी

प्रमुख समस्याहरु

महत्वपूर्ण सुझावहरु

- सिंचाई तथा अन्य पुर्वाधारमा सहयोग,
- कृषि ऋण र बिमाको प्रभावकारी कार्यान्वयन,
- रोग कीरा व्यवस्थापनका लागि आन्तरिक क्वारेन्टाईनको कार्यान्वयन,
- रोग कीरा तथा अन्य समस्याहरु व्यवस्थापनका लागि प्रबिधिको अनुसरणमा कमी,
- प्रबिधिको अनुसरणका लागि कृषकहरुलाई अनुदान सहयोग,
- सरोकारवालाहरुको कार्यमूलक समन्वय,
- आधुनिक बगैचा व्यवस्थापनका लागि अन्तरबाली प्रबर्धन तथा सहयोग,,

३.७ तुलनात्मक प्रमुख बालीहरूले ढाकेको क्षेत्रफल तथा उत्पादन

प्रमुख कृषि बालीहरूले ढाकेको क्षेत्रफल

(हेक्टरमा)

बालीको नाम	जिल्ला: सिन्धुली					
	तीन वर्ष अघि	दुई वर्ष अघि	गत अवधि	यस अवधि	गत अवधि	यस अवधि
	आ.व.२०७३/७४ (साउन-असार)	आ.व.२०७४/७५ (साउन-असार)	आ.व.२०७५/७६ (साउन-असार)	आ.व.२०७६/७७ (साउन-असार)	को प्रतिशत परिवर्तन	को प्रतिशत परिवर्तन
खाद्य तथा अन्य बाली						
धान	१५५६०	१६६००	१६८३०	१६५२०	१.४	-१.८
मकै	२५३१५	२८०२४	२६६७०	२७२६०	२.२	२.२
गहुँ	५९९५	७१२०	७०२२	६८७५	-२.१	-२.१
कोदो	११८५०	११९०९	११७००	११७००	०.०	०.०
जौँ	०	०	०	०	०.०	०.०
फापर	५४२	५४८	५६८	५७७	१.६	१.६
आलु	१९२०	२०६९	२१००	२२५०	७.१	७.१
उखु	०	०	०	०	०.०	०.०
सनपाट	०	०	०	०	०.०	०.०
सुर्ती	०	०	०	०	०.०	०.०
भटमास	५८०	५८०	५४०	५८०	७.४	७.४
दलहन	२०१०	२०२०	२०२५	२०३३	०.४	०.४
तेलहन	५७०६	५८००	५८००	५८५०	०.९	०.९

तरकारी	२७२०	३०२१	३१००	३२५०	०.०	०.०
फलफूल तथा मसला	०	०	०	०	०	०
सुन्तलाजन्य फलफूल	१९९५	१९९४	२०००	२४६३	०.०	०.०
आँप	४८३	४९२	५००	५००	०.०	०.०
केरा	४२५	५५०	५६०	५७०	१.८	१.८
स्याउ	०	०	०	०	०	०
अन्य फलफूल	२७६५	२६९५	२७५०	२७५०	०.०	०.०
मसला (अदुवा ,वेसार ,आदी)	१०२०	११५०	११५०	११५०	०.०	०.०

प्रमुख कृषि बालीहरूको उत्पादन

(मि.टन
)

बालीको नाम	जिल्ला: सिन्धुली					
	तीन वर्ष अघि	दुई वर्ष अघि	गत अवधि	यस अवधि	गत अवधि को प्रतिश त परिवर्त न	यस अवधि को प्रतिश त परिवर्त न
	आ.व. २०७३ /७४ (साउन- असार)	आ.व. २०७४ /७५ (साउन- असार)	आ.व. २०७५ /७६ (साउन- असार)	आ.व. २०७६ /७७ (साउन- असार)		
खाद्य तथा अन्य बाली						
धान	५६६५०	५४८६२	५६९००	५०७६८	३.७	- १०.८
मकै	७०२२६	७९४३८	७२००५	७०५९७	-२.०	-२.०
गहुँ	१४९८८	१५८९०	१३५६०	१३९००	२.५	२.५

कोदो	६४८०	९५१२	९७८८	१००८९	३.१	३.१
जौ	०	०	०	०	०.०	०.०
फापर	२७८	२८०	३१०	५७७	८६.१	८६.१
आलु	१९२१९	२०७१०	२१२२०	२१८००	२.७	२.७
उखु	०	०	०	०	०.०	०.०
सनपाट	०	०	०	०	०.०	०.०
सुर्ती	०	०	०	०	०.०	०.०
भटमास	५०१	५५०	५३०	५३५	०.९	०.९
दलहन	२६७३	२६३७	२५६०	२५८०	०.८	०.८
तेलहन	५३५५	५३७३	५३०६	५३८८	१.५	१.५
तरकारी तथा बागवानी	०	०	०	०	०.०	०.०
तरकारी	२७४७२	२८६०१	२८८००	२९७७६	३.४	३.४
फलफूल तथा मसला	०	०	०	०	०.०	०.०
सुन्तलाजन्य फलफूल	१२८३१	१२८३१	१३३९६	१३३७८	-०.१	-०.१
आँप	५७१२	५८०२	५८८९	५९६६	१.३	१.३
केरा	३९०२	३७६७	३८८२	३९६०	२.०	२.०
स्याउ	०				०.०	०.०
अन्य फलफूल	२८९१५	३०९९९	२९९८०	३००५६	०.३	०.३

३.८ रासायनिक मल खपतको विवरण

कृषि सामग्री कम्पनी, सिन्धुलीबाट विक्री भएको रासायनिक मलको विवरण

आ.व.	युरिया (मे.ट.)	डी.ए.पी. (मे.ट.)	पोटास (मे.ट.)	कम्प्लेक्स (मे.ट.)	कैफियत
------	-------------------	---------------------	------------------	-----------------------	--------

२०५८/५९	१०१.५	४३.८५	१.४५	—	—
२०५९/६०	१३४.९५	६८.१५	३.२५	—	—
२०६०/६१	१०४.४	५५.६५	१.८	—	—
२०६१/६२	१२३.५५	६३.२	१.	—	—
२०६२/६३	३०.३	३५.	—	—	—
२०६३/६४	४२.१२	४५.९१५	—	१३.८	—
२०६४/६५	८३.९४३	२.२	—	११.३	—
२०६५/६६	६७.९	—	—	१७.५५	—
२०६६/६७	—	—	—	—	—
२०६७/६८	१२८७.१	१९४.००७	८.७	—	—
२०६८/६९	९५८.४	२५८.२	२१.६	—	१.८५० (भर्मि क.)
२०६९/०७०	१४३५.७	२४७.८५	१३.६५	—	१८.८७५ (भर्मि क.)
२०७०/०७१	२०८३.३५	३४९.४५	२३.४	—	१७.२५१ (भर्मि क.)
२०७१/०७२	१०४२.९५	२३१.२५	१३.५	—	४.६ (भर्मि क.)
२०७२/०७३	१२७७.६५	२६४.५५	१८.१	—	८.६४९ (भर्मि क.)
२०७३/०७४	१२३४.८	२१०.१५	७.९	—	—
२०७५/७६	—	—	—	—	—
२०७५/७६	१०३४.२५	२५३.७	१४.४५	—	—
२०७६/७७	११०७.७	३८५.४	२०.४५	—	—

३.९ बाली सघनताको स्थिती

आ. व.	बाली सघनता सिजन अनुसार	जम्मा बाली सघनता	जम्मा खेतीगरीएको क्षेत्रफल (हे)		
	बर्षे	हिउंदे	बसन्ते		
२०६६/०६७	१००	८०	६५	२४५	४९७८९
२०६७/०६८	१००	८०	६५	२४५	४९७८९
२०६८/०६९	१००	८५	६५	२५०	४९७८९
२०६९/०७०	१००	८५	६५	२५०	४९७८९
२०७०/०७१	१००	८५	६५	२५०	४९७८९
२०७१/०७२	१००	८५	६५	२५०	४९७८९
२०७२/०७३	१००	८५	६५	२५०	४९७८९
२०७३/०७४	१००	८५	६५	२५०	४९७८९
२०७४/०७५	१००	८५	६५	२५०	४९७८९
२०७५/०७६	१००	८५	६५	२५०	४९७८९
२०७६/०७७	१००	८५	६५	२५०	४९७८९

३.१० बाली सघनता (सिंचित, असिंचित) को स्थिती

आ. व.	सिंचित क्षेत्र	असिंचित क्षेत्र	जम्मा बाली सघनता	जम्मा खेती गरीएको क्षेत्रफल हे.
२०६६/०६७	२७०	१७०	२२०	४९७८९
२०६७/०६८	२८०	१७०	२२५	४९७८९
२०६८/०६९	२८०	१७५	२२७.५	४९७८९
२०६९/०७०	२८०	१७५	२२७.५	४९७८९
२०७०/०७१	२८०	१७५	२२७.५	४९७८९
२०७१/०७२	२८०	१७५	२२७.५	४९७८९
२०७२/०७३	२८०	१७५	२२७.५	४९७८९
२०७३/०७४	२८०	१७५	२२७.५	४९७८९
२०७४/०७५	२८०	१७५	२२७.५	४९७८९
२०७५/०७६	२८०	१७५	२२७.५	४९७८९
२०७६/०७७	२८०	१७५	२२७.५	४९७८९

३.११ सिन्धुली जिल्लामा बाली विरुवामा रोग किराको अवस्था

आ.व. २०७६/७७ मा सिन्धुली जिल्लाको प्रमुख बालीहरूमा देखिएका मुख्य किराहरूको विवरण

क्र.स	बालीको प्रकार	बालीको नाम	किरा			
			नेपाली नाम	अङ्ग्रेजी नाम	किराको बैज्ञानिक नाम	प्रकोपको अवस्था (H/M/L)
१	खाद्यान्न बाली	धान	धानको पतेरो	rice gundi bug	<i>Leptocorisa oratorious</i>	High
			गबारो	Borer	<i>Scirpophaga sp.</i>	Medium
			मिलीबग	mileay bug	<i>Brevennia rehi</i>	Low
			पातबेरुवा	leaf folder	<i>Cnaphalocrocis medinalis</i>	Medium
			काँडादार खपटे	rice hispa	<i>Dipladacus armigera</i>	Low
			खैरो फड्के	Brawn hopper	<i>Nilaparvata lugens</i>	Low
			फौजी करा	Army worm/Ear cutting catterpillar	<i>Mythimna separata</i>	High
			गबारो	Stem borer	<i>Chilo Partellus</i>	High
		मकै	फेद काट्ने किरा	maize cutworm	<i>Phylophaga spp</i>	Medium
			फौजी करा	Fall Army worm	<i>Spodoptera furgiperda</i>	High
			घुन (भण्डारणमा)	maize weevil	<i>Sitophilus zeamais</i>	Medium
			कोशामा लाग्ने गबारो	pod borer	<i>Helicoverpa armigera</i>	Low
२	दलहन बाली	मसुरो				

			लाही	Aphids	<i>Apis gossypi</i>	Low
			घुन	Weevil	<i>Mylocerus undecimpustulatus</i>	
			भटमासको झुसिलकीरो	Carterpillar	<i>Spodeptera litura</i>	
			घुन (भण्डारणमा)	weevil	<i>Mylocerus undecimpustulatus</i>	Low
		भटमास	लाही	aphid	<i>Apis gossypi</i>	Low
			गबारो	Chickpea pod borer	<i>Helicoverpa armigera</i>	Low
			खुम्रे	white grub	<i>phylophaga spp</i>	Low
३	तेलहन वाली	तोरी	लाही	Aphids	<i>Liphaphis erysimi</i>	Low
४	तरकारी वाली	लहरे तरकारी (काक्रो, तीतेकरेला, घिरोला, लौका, फर्सी, इस्कस)	रातो खपटे	Red pumpkin Beetle	<i>Aulocophora foveicollis</i>	Low
			फल कुहाउने औसा	cucurbit fruit fly	<i>Bactrocera spp.</i>	Low
			लाही	Aphid	<i>Apis gossypi</i>	
			पात खन्ने र लेख्ने कीरा	leaf miner		
			सेतो झिँगा	white fly	<i>Bemisia tabaci</i>	Medium
			थोप्ले खपटे	spotted Beetle	<i>Epilachna vigintioctopunctata</i>	Medium
			काँक्रा फर्सिको चुसाहा कियो	cucurbit stink bug	<i>Coridius janus</i>	Medium
			काउली र बन्दा	बँदाको पुतली	Cabbage butterfly	<i>pieris brassicae</i>
			लाही	cabbage aphid	<i>Brevicoryne brassicae</i>	Medium

		फेद कटुवा	cutworm	<i>agrotis segetum</i>	Medium
		इट्ट बुटे पुतली	Diamond Back moth	<i>Plutella xylostella</i>	Medium
	गोलभेडा	फलमा लाग्ने गबारो	Tomato fruit borer	<i>Helicoverpa armigera</i>	Medium
		लाहीहरु	Aphid	<i>Apis gossypi</i>	Medium
		गोलभेडा लिफ माइनर	Leaf Miner	<i>Tuta absoluta</i>	High
		सेतो झिँगा	white fly	<i>Bemisia tabaci</i>	Medium
		लेख्रे किरा	leaf miner		Low
		भटमासको पात खन्ने किरा	soyabean hairy caterpillar	<i>Spilarctia casigneta</i>	Low
	खुर्सानी	लाही	Aphid	<i>Apis gossypi</i>	Low
	बोडी	पतेरो	legume pod bug	<i>Anoplocnemis curvipes</i>	High
		घुन	grey weevil	<i>myllocerus undecimpustulatus</i>	Medium
		कोशामा लाग्ने गबारो	chickpea pod borer	<i>Helicoverpa armigera</i>	Medium
		लिफ माइनर	leaf miner	<i>Phytomyza horticola</i>	Medium
		थोप्ले खपटे	spotted Beetle	<i>Epilachna vigintioctopunctata</i>	Medium
	भान्टा	फल र डाठमा लाग्ने गबारो	Fruit and shoot borer	<i>Leucinodes orbonalis</i>	Medium
	सिमी	कोसाको गबारो	legume pod bug	<i>Anoplocnemis curvipes</i>	Medium
	कर्कलो	पात छिया छिया पार्ने खपटे	flea beetle	<i>Monolepta signata</i>	Medium

		लाही	aphid	<i>Apis gossypi</i>	Medium	
	आलु	खुम्मे	white grub	<i>phylophaga spp</i>	Medium	
		थोप्ले खपटे	spotted Beetle	<i>Epilachna vigintioctopunctata</i>	Medium	
		रातो खपटे	Red pumpkin Beetle	<i>Aulocophora foveicollis</i>	Medium	
		रातो कमिला	red ant	<i>Dorylus orientalis</i>	Medium	
		लाही	aphid	<i>Apis gossypi</i>	Low	
		आलुको पुतली	potato tuber moth	<i>phthorimeae operculella</i>	Low	
		फेद कटुवा	cutworm	<i>agrotis segetum</i>	Low	
		अदुवा	गबारो	rhizome borer		High
५	फलफूल वाली	सुन्तलाजात फलफुल (जुनार, सुन्तला, कागती)	पतरो	citrus stink bug	<i>Rhynchocoris humeralis</i>	Medium
			कत्ले	Red scale	<i>Aonidiella aurantii</i>	Medium
			मिलीबग	Citrus mealybug	<i>planococcus citri</i>	Medium
			लेखे किरा	citrus leaf miner	<i>phyllocnistis citrella</i>	Medium
			सिटस सिल्ला	Citrus psylla	<i>Diaphorina citri</i>	Medium
			फल कुहाउने औसा	Fruit fly	<i>Bactrocera spp.</i>	Medium
			लाहीहरु	Citrus Aphid	<i>Toxoptera citricidus</i>	Medium
			हरियो ठूलो पुतली	lemon Butterfly	<i>papilio demoleus</i>	Medium
			सुलसुले	Citrus red mite	<i>panonychus citri</i>	Medium
		आँप	मिलीबग	mango mealy bug	<i>Drosicha mangiferae</i>	Low

		आँपको कोयाको घुन	mango stone weevil	<i>sternochetus mangiferae</i>	Low
		फड्के	mango hopper	<i>Idioscopus niveosparsus</i>	Low
		फल कुहाउने औसा	fruit fly	<i>Bactrocera spp.</i>	
	लिची	लिची सुलसुले	litchi mite	<i>Aceria litchii</i>	
		लिचिको पतेरो	litchi bug	<i>Tessaratomya papillosa</i>	High
	केरा	काण्डको घुन	banana pseudostem weevil	<i>Odoiporus longicollis</i>	Medium
		कोर्तने घुन	banana rhizome weevil	<i>Cosmopolites sordidus</i>	Low
	अनार	अनारको पुतली			Low

आ.व. २०७६/७७ मा सिन्धुली जिल्लाको प्रमुख बालीहरूमा देखिएका मुख्य रोगहरूको विवरण

क्र.सं.	बालीको नाम	रोगको नेपाली/स्थानीय नाम	अंग्रेजी नाम	रोग लगाउने जिवाणु (F/B/V/N)	जिवाणुको नाम	प्रकोपको मात्रा		
						H	M	L
१	खाद्यान्न वाली					H	M	L
१.१	धान	मरुवा	Blast	F	<i>Piericularia oryzae</i>		M	
		फेद कुहिने रोग	Damping off	F	<i>pythium spp.</i>			L
		सिथ ब्लाइट	Sheath blight	F	<i>Rhizoctonia solani</i>		M	
		व्याटेरियल लिफ ब्लाइट	Bacterial leaf blight	B	<i>Xanthomonas campestris pv.oryzae</i>			L

		खैरो थोप्ले	Brown spot	F	<i>Bipolaris oryzae</i>			L
१. २	मकै	पातको थोप्ले डडुवा	Leaf blight	F	<i>Helminthosporium spp.</i>		M	
		कालो पोके	Head smut	F	<i>Sporisorium reliam</i>		M	
		डाँठ कुहिने	Bacterial Stalk rot	B	<i>Erwina chrysanthemi pv.zeae</i>			L
१. ३	गहुँ	पंहेलो सिन्दुरे	Yellow rust	F	<i>Puccinia striiformis</i>			L
		हेल्मीन्थोस्पोरियम लिफ ब्लाइट	Helminthosporium Leaf Blight	F	<i>Bipolaris sorokiniana</i>			L
		कालो पोके	Loose smut	F	<i>Ustilago tritici</i>			L
२	दलहन वाली							
२. १	मुसुरो	ओइलाउने रोग	Wilt	F	<i>Fusarium oxysporium f.sp. Vasinfectum</i>			L
		जरा कुहिने रोग	Root rot	F	<i>Fusarium oxysporum</i>			L
२. २	भटमास	ओइलाउने रोग	Bacterial wilt	F	<i>Fusarium udum</i>			L
		जरा कुहिने रोग	Root rot	F	<i>Phytophthora spp</i>			L
३	तेलहन वाली							
३. १	तोरी	पातको थोप्ले र डडुवा	Leaf spot blight	F	<i>Alternaria spp.</i>			L
		डाउनी मिल्ड्यू	Downy mildew	F	<i>Peronospora spp.</i>			L
		जरा कुहिने रोग	Root rot	F	<i>Phytophthora</i>			L
४	तरकारी वाली							

४. १	लहरे तरकारी (काँक्रो, तीतेकरे ला, घिराँ ला, लौका, फर्सी, इस्कस)	सेतो ढुसि,	Powdery mildew	F	<i>Erisiphe</i> spp.		M	
		शीते ढुसि	Downy mildew	F	<i>Pseudosperonospo ra cubensis</i>		M	
		कोत्रे रोग	Anthraco nose	F	<i>Colletotrichum sps.</i>		M	
		भाईरस	Mosaic virus	V	<i>cucumber mosaic virus</i>		M	
		फल कुहिने	Fruit rot	F			M	
		जरा कुहिने	Damping off	F	<i>Pythium</i> spp.		M	
		जरामा गाँठो	rootknot nematode	Nematode	<i>Meloidogyne</i> spp		M	
४. २	काउली र बन्दा	बेर्ना कुहिने रोग	Damping off	F	<i>Pythium</i> spp.		M	
		अल्टरनेरीया थोप्ले	Alternaria leaf spot	F	<i>Alternaria brassicae</i>		M	
		डाउनी मिल्ड्यू	Downy mildew	F	<i>Pseudosperonospo ra cubensis</i>		M	
		फेद कुहिने	foot rot	F				L
		नशा कालो भई कुहिने रोग						L
४. ३	गोलभे डा	फेद कुहिने रोग	foot rot					L
		पछौटे डडुवा , डाँडको डडुवा	Late blight	F	<i>Phytophthora infestance</i>	H		
		फ्युजारियम विल्ट	Fusarium wilt	F	<i>Fusarium</i> spp.		M	
		कोत्रे रोग	Anthraco nose	F	<i>Colletotrichum spp.</i>		M	
		निमाटोड	Nematode	N	<i>Meloidogyne</i> spp		M	
		भाईरस	Virus	V	<i>Tomato mosaic virus</i>		M	

४. ४	भण्टा	व्याक्टेरियल विल्ट	Bacterial wilt	B			M	
		लिफ कर्ल भाईरस	Leaf curl virus	V			M	
४. ५	खुर्सानी	ओईलाउने रोग	Fungal wilt	F	<i>Fusarium spp.</i>		M	
		पातको थोप्ले	Leaf spot	F	<i>Alternaria spp.</i>		M	
		भाईरस	Chilli mosaic virus	V	<i>Virus</i>		M	
४. ६	भिण्डी	भाईरस	Virus	V			M	
		जरा कुहिने रोग	Root rot	N	<i>Meloidogyne spp</i>		M	
४. ७	बोडी	भाईरस	Virus	V				L
		पातको थोप्ले	Leaf spot	F	<i>Alternaria spp.</i>			L
		सिन्दुरे	Rust	F	<i>Uromyces fabae</i>			L
		मोजाइक भाईरस	virus	V	<i>Bean mosaic virus</i>			L
		धुले दुसी	Powdery mildew	F	<i>Erisiphe sps.</i>			L
		एनथ्राक्नोज	Anthracoise	F	<i>Colletotrichum spp.</i>			L
४. ८	सिमि	भाईरस	Virus	V				L
		पातको थोप्ले	Leaf spot	F	<i>Alternaria spp.</i>			L
		सिन्दुरे	Rust	F	<i>Uromyces pisi</i>			L
		मोजाइक भाईरस	Mosaic virus	V	<i>Bean mosaic virus</i>			L
		धुले दुसी	Powdery mildew	V	<i>Erisiphe sps.</i>			L
		एनथ्राक्नोज	Anthracoise	V	<i>Colletotrichum spp.</i>			L
	कर्कलो	डडुवा	Blight	F				L

४.								L
९		गानो कुहिने रोग	Root rot	F				
५	आलु	पछौटे डडुवा	Late blight	F	<i>Phytophthora infestance</i>			L
		ऐजेरु	potato wart	F	<i>Synchytricum endobioticum</i>			L
		खैरो पिपचक्रे	Bacterial wilt	B	<i>Ralstonia solanacearum</i>			
		दादे रोग	Scab disease	F	<i>Streptomyces scabis</i>			
६	अदुवा	गानो कुहिने रोग	Rhizome rot	F	<i>Pythium aphanidermatum</i>	H		
		पातको थोप्ले	Leaf spot	F			M	
		बेर्ना कुहिने रोग	Damping off	F				L
७	सुनतला जात फलफुल (जुनार, सुन्तला, कागती)	पाउडरी मिल्ड्यु	Powdery mildew	F	<i>Erisiphe sps.</i>			L
		फेद काट्ने रोग	foot rot	F				L
		जरा कुहिने रोग	Root rot	F				L
		कालो धवाँसे		F				L
		निलो दुसी (भण्डारणमा)	Blue fungus	F				L
		सिट्रस ग्रिनिड	Citrus greening					L
		गुलाबी रोग	Pink disease	F				L
८	आँप	मालफर्मेशन	Malformation				M	
		कोत्रे रोग	Anthracnose	F			M	
९	लिचि	पातको सिन्दुरे	Leaf spot	F			M	

१०	केरा	ओईलाउने रोग	Fusarium wilt	F			M
		Bunchy top	virus	V			M
११	प्याज	Purple blotch	fungus	F			M

जहाँ F=fungus, V= virus, B= bacteria, N= nematode

आ.व. २०७६/७७ मा सिन्धुली जिल्लाको प्रमुख बालीहरूमा देखिएका झारपातको विवरण

क्र.स.	बाली	नेपाली नाम	बैज्ञानिक नाम	प्रकोपको मात्रा		
				High	Medium	Low
१	धान	मोथे झार	<i>Cyperus difformis</i>	High		
		सामा झार	<i>Echinochloa colona,</i>			Low
			<i>Cyperus iria</i>			Low
२	गहुँ	रगते झार	<i>Phalaris minor</i>	High		
		बेथे	<i>Chenopodium album</i>		Medium	
		इयाउ	<i>Avena fatua</i>			Low
		दुबो	<i>Cynodon dactylon</i>	High		
३	मकै	कुटिलकोसा	<i>Vicia sativa</i>		Medium	
			<i>Polygonum plebeium</i>			Low
		भाङ्ग	<i>Cannabis sativa</i>			Low

आ.व. २०७६/७७ मा सिन्धुली जिल्लामा मुख्यतः देखिएका मित्रजीव विवरण

क्र.स	मित्रजीवहरू	लक्षित शत्रुजीवहरू
-------	-------------	--------------------

	स्थानीय नाम	बैज्ञानिक नाम	
१	स्त्रि स्वभाव खपटे	<i>Coccinella septempunctata</i>	Aphid
२	आँखिफोर किरा	<i>Mantis religiosa</i>	moths, mosquitoes, flies and aphids,
३	बाघे खपटे	<i>Cicindela ocellata</i>	ants, caterpillars, flies, grasshopper nymphs
४	माकुरा	<i>Achaearanea</i>	aphids, leafhoppers, planthoppers, fleahoppers, and Lepidoptera larvae
५	गाईने किरा	<i>Anisoptera</i>	aphids
6	Hover flies	<i>Eupeodes spp.</i>	aphids and the leafhoppers
7	Wasps	<i>Vespula</i>	mealybugs

३.१२ आ.व. २०७६/७७ मा सिन्धुली जिल्लामा खपत भएका विषादीहरूको समष्टीगत विवरण

क्र.सं.	सामान्य नाम (Common name)	व्यापारीक नाम (Trade name)	सक्रिय तत्व (A.I.%)	सविन्यास (Formulation)	जम्मा बिक्री	
					के.जी.	लि.
कीटनाशक Insecticide						
1	Dimethoate	ROGAR	30	Ec		1200
		ROGAR PLUS	30	Ec		100
		ROGRIN	30	Ec		85
		ROGOHIT	30	Ec		80
2	Alfamethrin	NAYAK	10	Ec		110
3	Malathion	FINATHION	30	Ec		780
		KC THION	50	DP	200	
4	Emamectin Benzoate	KINGSTAR	5	Sc	2.5	
5	Cypermethrin	SUPERKILLER	25	Ec		180
6	Carbaryl	SEVIN	50	Wp	60	
		SUPERFIGHTER	25	Ec		50
		ASTAD	25	Ec		40
		SHAKLI	10	Ec		20
		ANUKIL	25	Ec		20
		JEEVAN REKHA	1	Chalk	0.5	
7	Chloropyriphos	Dhanushban	10	GR	110	
8	Chloropyriphos +	COMMAND 505	50+5	Ec		420
9	Cypermethrin	RHINO 505	50+5	Ec		20
10	Chlorpyrifos 50% + Cypermethrin 5%	LARA	55	Ec		555
11	Cartep Hydrochlorid	Rocket	4	GR	350	
12	Inidacloproprid	JOSH	70	wg	10	

13	Nitenpyram	KING GOURD	10	SL		2
14	Aluminium Phosphide	CELPHOS	56	TAD	20	
दुसीनाशक Fungicide						
1	Mancozeb	DITHANE-M 45	75	wp	310	
		ENDOFIL-M 45	75	wp	200	
		UTHANE M-45	75	wp	100	
2	Carbendazim	BEVISTIN	50	wp	1050	
		KEVISTIN	50	wp	35	
3	Mancozeb + Metalaxyl	KRIL OXIL GOLD	64+8	wp	2105	
		HIMIL	64+8	wp	100	
		KINGSINM 72	64+8	wp	20	
		KRIL OXYL	64+8	wp	20	
4	Mancozeb+Carbendazim	SAAF	12+63	wp	1640	
		SIXER	12+63	wp	100	
		ALLSP ARK	12+63	wp	10	
5	Mancozeb +Cymoxnil	KINGMIL 72	64+8	wp	650	
6	Validamycin	VALIGON	3	L	205	
7	Kasugamycin	BIO MYCIAN	3	SL	140	
8	Sulphur	BALWAN	80	wP	210	
9	Zineb	INDOFIL Z 78	75	wP	140	
10	Thiophanet methyl	KINSIN M 70	70	wP	80	
11	Tricyclazole	Satrang	75	wP	400	
12	Tebuconazole 50%+ Trifloxystrobin 25%	NATIVO	75	wP	30	
13	Copperoxychloride	CUREX-50	50	wP	550	
व्याक्टेरियानाशक Bacteriacide						

1	Streptomycin Sulphate	AGRICIN	9+1	wP	11	
2	Tetracycline Hydrochloride				10	
झारपातनाशक Herbicide						
1	Butachlor	HUNTER	50	Ec		290
		AAGNI	50	Ec		
		MIL CHLOR	50	Ec		
2	Pretilachlor	RAZOR	50	Ec		142
		RACER	50	Ec		
Sub Total					432	
मुसनाशक Rodenticide						
1	Zinc Phosphide	COMANDO	80	WP	36	
		RATOL			2	
2	Bromadiolone	KINGLONE	0.005	Bait	4	
Bio-Pesticides ,Botanicals,Bio-agents						
1	Azadiractin	NEMIX	60	Liq		190
	जम्मा				8911	4716

३.१३ विषादिका वर्गीकरण:

❖ सम्पर्क तथा दैहिक विषादि:

किटनाशक	दुसिनाशक
१. एसिफेट ७५% एस.पी	१. क्याप्टान ५०% डब्लु पी
२. क्लोरपाईरिफस ४ % जी आर. र १.५% डि.पी	२. हेक्जाकोनाजोल ५% डब्लु पी
३. मालाथियन ५% डि.पी	३. थायोफोनेट मिथाईल-७० डब्लु पी
४. फिप्रोनिल (पाइरोजोल)	४. फ्लुसिलाजोल ४०% ई.सी
५. क्लोरपाइरिफस ५०% + साइपरमेथ्रिन ५%	५. कार्वेन्डाजिम १२% + म्यान्कोजेव ६३%
६. इथियन ४०% + साइपरमेथ्रिन ५%	६. कार्वोक्विन १७% + थाइराम १७%
	७. कार्वेक्विन ३७.५% + थाइराम ३७.५%
	८. मेटाल्यक्सिल ८% + म्यान्कोजेव ६४%

❖ सम्पर्क तथा आन्तरिक

किटनाशक
१. मालाथियन ५% डि.पी.
२. क्लोरपाईरिफस ४% जि.आर र १.५% डि.पी.
३. क्विनाल्फस २५% ई.सी
४. थायोडिकार्व ७५% डब्लु.पी.
५. अल्फामेथ्रिन/अल्फा साईपरमेथ्रिन १०% ई.सी
६. साईपर मेथ्रिन १०% ई.सी
७. फेन्भालेरेट २०% ई.सी
८. नोभालुरोन १०% ई.सी
९. इण्डोक्साकार्व १५.८% ई.सी
१०. क्विनाल्फस २०% + साइपरमेथ्रिन ३%
११. डेल्टामेथ्रिन १% + ट्राइजोफस ३५%
१२. अल्फासाईपरमेथ्रिन १% + क्लोरपाईरिफस १५% ई.सी

❖ आन्तरिक:

किटनाशक
१. ईमामेक्टीन बेन्जोएट ५% एस.जी
२. ईटीफेनप्रक्स १०% ई.सी

❖ दैहिक विषादीहरु:

किटनाशक बिषादीहरु	दुसिनाशक बिषादीहरु
१.डाईमेटोथोट ३०% ई.सी.	१. कार्वेन्डाजिम ५०% डब्लु. पी.
२.इथियन ५०% ई.सी.	२. थाइफोनेट मिथाईल ७०% डब्लु. पी
३.मालाथियन ५० % ई.सी.	३. मेटाल्याक्जिल ३५% डब्लु. पी.
४.कार्वोसल्फान २५% ई.सी.	४. बेनोसिल ५०% डब्लु. पी
५.ईमामेक्टीन बेन्जोएट ५% एस. जी.	५. प्रोपिकोनाजोल २५% ई. सी.डाइक्लोरोफिनाइल
६.कार्पा हाइडोक्लोराइड ४% जी. आर	६. टेवुकोनाजोल २% डि.एल.
७.ईमिडाक्लोप्रिड एस. एल/ डब्लु. पी/ बेट	७. डाईफिनाकोनाजोल २५% ई. सी.
८. फिप्रोनिल ८०% डब्लु जी	८. डाईमिथोमोर्फ ५०% डब्लु जी
९.एसिटामिप्रीड २०% एस. सी.	९. मेलिडामाईसिन ३% एल
१०. थायोमेटोक्सजाम २५% डब्लु पी	१०. एजष्ट्रोविन २५% ई. सी
११. फ्लुवेण्डीथासाईट २०% डब्लु .जी	११. फेमोक्साईडन १६.६% साईमोक्जालि २२.१०% एस. सी.
१२. क्लोरएन्डिनलप्रोल १८% एस. सी.	
१३. क्लोरफूल्युजरोन ५.४% ई.सी.	
१४. फेनाजाक्विन १०% डब्लु. पी.	
१५. स्पाईरोमेसिफेन २२.९% एस.सी.	
१६. क्लोरएनट्रानिलिप्रोल ०.४% जी. आर	
१७. फेन पाईरोक्सीमेट ५% एस. सी	
१८. निटेनपाइराम (निकोटिनोइड) १० एस सी	
१९. फिप्रोनिल ५% एस.सी पाइराजोल एस.सी पाइराजोल	

❖ सम्पर्क बिषादीहरु:

किटनाशक बिषादीहरु	दुसिनाशक बिषादीहरु
१. क्लोरपाईरिफस (२०% ई.सी)	१. म्यान्कोजेब ४५-७५% डब्लु. पी.
२. सिनथेटिक पाईरथ्रोइर्डस १०% ई.सी	२. कपर अक्सक्लोराइड ५०% डब्लु. पी
३. डेल्टामेथ्रिन २.८% ई.सी.	३. सल्फर ८०% डब्लु. पी
४. वाइफेनथ्रन २.५% ई.सी.	४. जिनेब ७५% डब्लु पी.

५. एवामेक्टिन १.९ ई.सी. (म्याक्रोसाईकिलक ल्याक्टोन समुह)	५. क्लोरोथालोनिल ७५% डब्लु. पी
६. फिगोलिन (पाइरोजोल) ०.३% जि.आर/ ५% ई.सि/ एस.सी	६. प्रोपिनेव ७० % डब्लु पी.
७. प्रोपाजाइट (सल्फर इष्टर) ५७% ई. सी	७. मेटिराम ७०% डब्लु पी.
८. नोभालुरोन १० ई.सी	८. पेन्सिक्रोन २२.९%ई. सी.
९.इन्डोक्साकार्ब १५.८ ई.सी.	९. डईनोक्वाव ४८% ई.सी.

❖ स्टोम्याक	
किटनाशक	दुसिनाशक
१. डाईफ्लुवेन्जुरान २५% ई.सी	
❖ ईनसेक्ट ग्रोथ ईन्हीबिटर	
१.लुफेनुरोन ५.४% ई.सी.	
२. साइरोमाइजिन (IGR) १० एस.सी.	
❖ झारपातनाशक	
<i>Selective</i>	<i>Non Selective</i>
१. व्युटाक्लोरद ५०% ई.सी	१. ग्लार्डफोसेट ४१% एस.एल
२. आईसोप्रोटुरोन ७५% डब्लु.पी	२. पाराक्वायट २४% एस.एल
३. अक्सिफ्लोरफेन ३५.५% ई.सी	
४. प्रोटिलाक्लोर ५०% इ.सी (अफसेट)	
५. एट्राजिन ५०% डब्लु .पि	
६. पेण्डिमिथालिन ३०% ई.सी	
७. अक्सिडार्जील ८०% डब्लु .पी	
❖ मुसानाशक	
रत्तप्रवाही	एकल मात्र आन्तरिक
१. ब्रोमाडिओलोन ०.००५%	१. जिङ्क फस्फाईड ८०% डब्लु .पी
❖ व्याक्टेरियानाशक	
सम्पर्क	
१.स्ट्रुप्टोमाइसिन सल्फेट +टेट्रासाइक्लन हाइड्रोक्लोराइड ९.१ एस.पी	
❖ सुलसुले नाशक	
सम्पर्क	
१. डाईकोफोल १.८५% ई.सी	
२. प्रोपाजाइट ५६% ई.सी (सल्फेट इष्टर)	
❖ शंखेकीरा /चिप्लेकीरानाशक	
सम्पर्क	

१. मेटलडिहाईड १.५% पिलेट			
❖ वनस्पतिक तथा जैविक			
विकर्षण तथा अरुची पैदा	स्टोम्याक+दैहिक	दैहिक	सम्पर्क
१.एजाडिराक्टिन ०.०३% /१०%	१. व्यासिलस थुरिन्जियन्सिस डब्लु .पी	१. ट्राइकोडर्मा भिरीडी	१. कासुगामाईसिन ३% एस.एल
	२.व्युभेरिया वेसियाना १% डब्लु .पी		२. सिउडोमोनास फलुरोन्सेन्स ०.५% डब्लु .पी